

Пажња дамама и господи, а нарочито вереницима

Златан накит и швајцарске часовнике
добићете најповољније
код фирме „ДИЈАМАНТ“

Риста Протић

Теравије бр. 25 и Кр. Александра бр. 1

Вршим поправке са гаранцијом, купујем старо злато

ПРЕ НЕГО ШТО КУПИТЕ НАМЕШТАЈ
НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА ПОСЕТИТЕ ФИРМУ

„ШУМАНАЦ“

где ћете добити Н А М Е Ш Т А Ј

чувене фабрике БОРОТА

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

Живорада ШУМАНАЦА

Кр. Милана — 1.

српска сцена

БРОЈ 11

БЕОГРАД, 1 МАРТА 1942

ГОДИНА I

Садржином:

О апсолутном музичком извођењу оперских дела
Довршење нове позоришне зграде
Приликом премијере „Избирачице“
Обнова „Подвале“ од Н. Ђ. Глишића
Биографије наших уметника:
Г. г. Владета Драгутиновић; Крста Ивић; г-ца Нада Аранђеловић.
Премијере, обнове, репризе „Гартиф“ на београдској позорници

О Стерији
Позоришне белешке
Позоришна хроника
Вести из Куће
Додатак
Актуелна позоришна листа

цена 4 дин.

Г-ца Нада Аранђеловић
као Флора у „На часу балета“

(Фото: Урошевић, Београд)

Пажња филателистима

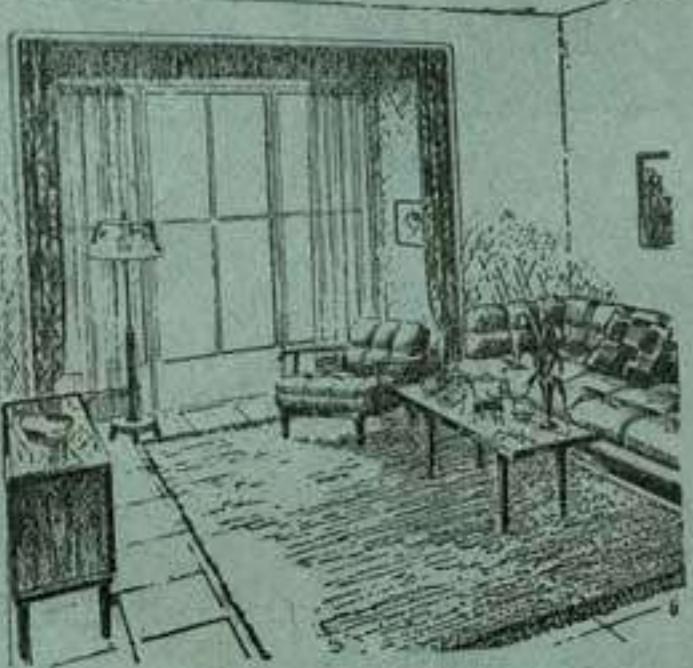
Класичне марке, све европске новитете, српске, југословенске и хрватске специјалите, као и сви филателистички материјал најповољније ћете добити у трговини марака

Михаило В. Панић

БЕОГРАД, КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. БР. 29.

ПОЗНАТА ТАПЕТАРСКА и ДЕКОРАТЕРСКА РАДЊА

ХУГО РОТЕ

ХИЛЕНДАРСКА ул. бр. 1

преко пута Занатског Дома

Тел. 25-701

О апсолутном музичном извођењу оперских дела

Извођење оперских дела на сцени претставља један тежак и врло компликован рад, пун разноликих задатака и проблема који се у пажљивом и поступном припремном раду доводе у целину, док се дело не појави на сцени, пред публиком. Сви заједнички елементи из којих се састоји једно припремљено оперско дело за сцену као: музика, глума, декор, костими, осветљење, морају бити брижљиво простирали и обрађени у једну целину.

Опере и музичке драме, тј. певане драме, имају велику предност и олакшицу у томе над говорном драмом, што се цела битност њихова, цела драмска атмосфера, сви мистични драмски флуид заснивају на музici која је при сваком извођењу дела иста и непроменљива. Отуда је за правог и музикалног оперског редитеља та музичка основа, та музичка садржајност једини и прави духовни потстрекач и практични путоказ за сценско остварење оперских дела. Отуда је, мада то изгледа обрнуто, много лакше режирати оперу или музичку драму, него говорну драму.

За право и истинско сценско остварење музичких драма и опера најважније је на првом месту строго се држати музичког текста, како га је композитор записао. Свако отступање од оригиналне музичке партитуре, од најкрупнијих до најситнијих музичких детаља који у крајњој линији и сачињавају једно музичко дело, у ствари је бежање од уметничке истине, бежање од апсолутног музичког извођења датог дела. На тај начин се иде лажним уметничким поставкама које су врло блиске неуспеху.

И поред свега овога данас у свету постоји велики број оперских редитеља и диригената који сматрају да су оперски музички текстови нека врста композиторске импровизације који се могу по свачијој вољи мењати. Нарочита насиља се врше над тим музичким текстовима у погледу промена динамичких знакова и темпа, у измени инструментације, у брисању тзв. тешких пасажа, у пунктирању и транспонирању поједињих солистичких партија, и, најзад, што се у извесним случајевима може и дозволити, у скраћивању поједињих музичких фраза,

па и читавих музичких партија. А исти ти прерађивачи и прерављачи туђих дела нису свесни тога да измена тих важних елемената у партитури, мења и прави музички смисао самога дела и умањује њихову вредност и у репродуктивном смислу.

Права величина једног великог диригента и јесте баш у томе што се он при спремању и извођењу једног оперског дела држи оног нотног текста и других знакова које је сам композитор првобитно забележио. Он се не боји нити бежи од оне једине и праве музичке стварности у датој партитури за коју сноси одговорност само композитор као најважнији чинилац. У пракси се, међутим, показало да таква отступања у партитурама чине диригенти који желе да постигну код публике лаке успехе и да своју личност издигну изнад извођеног дела. Јасно је да се такви успехи могу постизати само код оне публике која није довољно музички образована.

Пошто у опери и музичкој драми музика произилази из текста, тј. музика и текст сачињавају једну и нераздвојну целину, онда самим поремећајем и променама у музици кvari се смисао текста, а у крајњој линији и смисао драме. А поремећаји музике и драме ремете сценски и глумачки развој извођеног дела. Све то негативно утиче и на истински утисак који треба да остваре декор, костими, осветљење и друго, јер и ови чиниоци драмских оперских остварења у сваком случају настају из музике.

Из свега овога произилази да право и апсолутно остварење оперских дела на сцени мора у свим својим смеровима да проистиче из музике тих дела, и то оне музике какву је композитор првобитно дао.

Светомир Настасијевић

Довршење једне монументалне грађевине

Пред почетак рада у згради код Споменика

— Резултати досадашњих напора —

Радови на рестаурацији зграде Српског народног позоришта код Кнежевог споменика улазе у последњу, завршну етапу. Зграду је довољно погледати споља да се одмах примети колико је већ сама фасада изменјена. То није више неестетска претрпана с разним испупчењима и неукусним, упола стилизованим орнаментима, с прозорима већим и мањим; цела фасада даје сад утисак једне уравнотежене и стилски мирне линије.

Достојанствен изглед
српске Талије

Нови храм српске Талије добио је најзад, онакав изглед какав стварно и за служује: миран, достојанствен, озбиљан и естетски складан. То није све. У другој, наредној грађевинској сезони

приступиће се изграђивању другог значајног дела same зграде. То ново изграђивање у најтешњој је вези с београдском публиком: она ће добити раскошне и модерно уређене фоаје и гардеробе са излазом према Француској улици. Београдска публика, тако, неће бити више принуђена да се у паузама гура по једном малом антреу. Овим накнадним дозиђивањем користиће се не само наша публика, него и сами глумци и сви позоришни посленици: они ће сад имати довољно нових гардероба, сала за драмске вежбе, сала за хорове, сала за балет, сала за оркестарске пробе, музичких соба за солисте и сала за статисте. И сликарима ће добити модерно изграђену радионицу, односно један атеље који ће моћи да свршава све оно што захтева једна велика,

Макета нове зграде код Споменика

(Фото: „Срп. сцена“)

модерна позорница: за то су ту нове столарске, каширерске, тапетарске, цвећарске, кројачке, шеширическе, обућарске, монтерске, фарбарске и електричарске радионице, као и магацини за смештај декора, намештаја и реквизите. Позоришна управа, најзад, имаће, после двадесет и толико година, модерно уређене канцеларије у којима ће директори, редитељи и диригенти моћи несметано да раде. Све те просторије биће последња реч технике, укусно и складно изведене. Усто, београдска публика неће морати да чека док се заврши целокупно дозиђивање. Она ће за врло кратко време поново видети своје драге глумце у истом оном простору у коме их је гледала и ранијих година. Истина, гледалиште се просторно није изменило, па ипак оно сад нимало не личи на ону ранију дворану.

Мирне и грациозне линије нове унутрашњости

Шта је све досад изведено и шта ће публика моћи да види у најскорије време? Чим се уђе у зграду, од самог улаза, добија се утисак да се више не улази у стару зграду; чак ни у зграду која је обновљена, пошто је сад овде све ново. Исто онако као што је раније фасада била претрпана и неукусна, тако су и холови и фоајен, као и гледалиште били начичкани разним барокним орнаментима, бело обојеним и позлаћеним где бело и златно није више било ни бело ни златно, него прљаво и ружно. Гледалиште је добило нову, мирнију и грациознију линију с малим орнаментима у бароку. Све је то променило после и своју боју. Дворана је изведена у боји слонове кости с испупчењима која су извучена катариненголдом док су ламперије обложене политираном храстовином која у исто време утиче и на бољу акустику. Нема ту више ни оних неукусних седишта која скрипе и која публици нису допуштала да се осећа као у позоришту. Седишта су сва нова, у стилу модерног барока, пресвучена плишом боје теракота — гледалац има осећај да се одиста налази у једном истинском храму позоришне уметности, колико раскошном, толико и естетски укусном. Чак ни светлећа тела у гледалишту нису више оне неукусне тулпије које су висиле с балкона; и сам централни лuster није онај стари гломазни лuster; све је то сад ново, складно и повезано с архитектоником самог гледалишта. Ни железна завеса није више она таласаста сиво обојена завеса која је остављала утисак нечега непријатног, готово хапсанског; њена израда је сад природно повезана са самим гледалиштем.

Димензије и уређење нове позорнице

На новој позорници стајемо изнећени пред огромним простором. Ево у неколико потеза димензија које она обухвата: предња позорница широка је 18 метара, а дубока 16; висока је од нивоа позорнице до шнирбодна 18, више 9 метара који иду у ферзенк са ротационом шајбном, бескрајно савршенијом од старе. Изате предње позорнице продужује се у наставку задња бина с дубином од 12 и ширином од 13 метара. Задња бина иде уствари још даље. Везана је за простор кроз који се уносе декорације и који је дугачак још 8 метара, тако да ће сценографи моћи каткад, према указаној потреби, да прикажу перспективе огромних димензија без икакве оптичке варке, док ће редитељи имати могућности да доведу пред гледаоце целе поворке од неколико стотина људи, као и да изведу пред њих кола и аутомобиле.

Електрична и инсталаторска постројења

Електрична и монтерска постројења даје све могућности најсложенијих и највеличанственијих инсценација. Зато се поставља безброј цугова, електричних софита, звона, рампи, неколико радних галерија, црни и бели хоризонт огромних димензија, као и хоризонт на задњој бини. Уводе се, затим, разни лифтови, а у дрогради једна бинска кола која ће према потреби инсценације моћи да се довлаче до самога портала, и тиме скрати дужина паузе. Није претерано кад се каже да ће се бинско осветљење састојати

из стотина и стотина разних апарата, прожектора и пројекционих лампи којима ће моћи да се изводе облаци, снег, ватра, киша и вода. На самом шнирбодну постављају се апарати најновијих система за изазивање звукова за гром, кишу и грмљавину. Поред тога, почевши од позорнице, у целој ће кући, кроз све гардеробе и све споредне просторије, бити постављени звучници преко којих ће сваки члан куће моћи да прати ток претставе. Добијено је, поред тога, још око 30 гардероба с новим намештајем и пултовима, неколико чекаоница за излазак глумаца на сцену, а за унутарњи позоришни рад једна велика и модерно уређена драмска дворана. При овом целокупном извођењу обраћена је нарочита пажња на то да комуникација гардероба с позорницом буде што боље решена, док ће све споредне просторије одговарати и хигијенским потребама самог рада. Цела инсталација у згради, колико електрична сигнализација, толико и грејање преудешени су према стварним потребама које изискује правилан и несметан ток рада.

Тако ће најзад наш позоришни живот добити све савремене техничке услове за правилно уметничко развиће.

МИОМИР ДЕНИЋ

Оживљавање старог српског репертоара

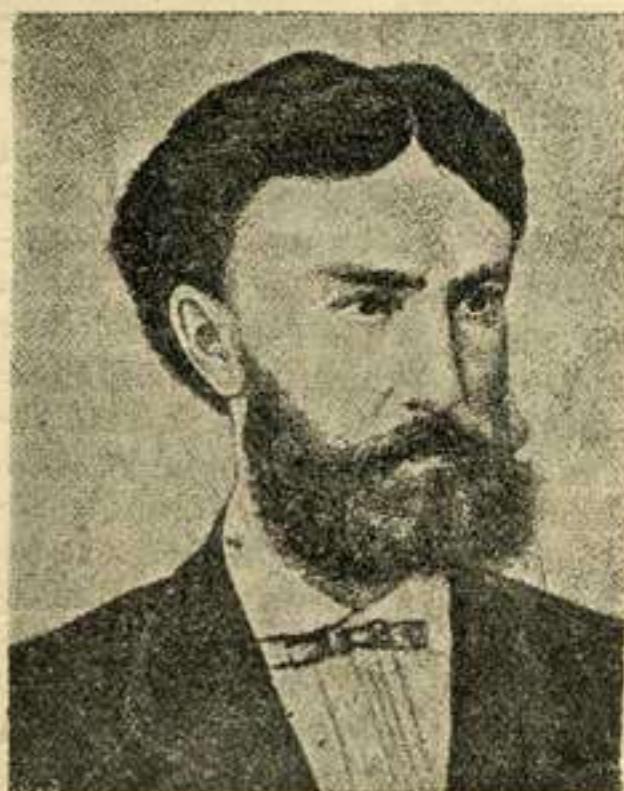
Приликом премијере „Избирачице“

- Разговор са сценографом ове комедије г. Миомиром Денићем -

Још о Кости Трифковићу

У последњем, десетом броју „Српске сцене“ (стр. 304—308) изнели смо, пред премијеру „Избирачице“, биографске и библиографске податке о Кости Трифковићу, настављачу великог комедиографског дела Стеријиног, који је ових дана био у нашој штампи нетачно приказан као „творац српског водвиља“. Иако Трифковић нема оне мисаоне дубине оштрих драмских карактерисања и сценског осећања као Стерија, он је ипак изврстан карактеролог једног нашеј доба пуног топлине и не-посредности, мало наивног, или љупког, доба које је наизглед срећно, сталожено и морално уравнотежено. Ако

већ покушавамо да обележимо Трифковићеву књижевно-

Коста Трифковић
писац „Избирачице“

историску и комедиографску вредност, ми ћемо је обележити прилично високо. Трифковић није само наивни забављач једног доба — иако би му се и то могло допустити, пошто су сви прави писци само „звукници“ своје епохе, њени одјеци и њени морални бележници —, него и искусан посматрач нарави свога времена. Стога бисмо ми његове комедиографске напоре радије означили као комичне студије нарави његовог доба, него као комедије ситуације (интриге) које се небрижљиво спуштају до водвиљских низина. — У томе духу радио је Трифковићеву комедију и наш редитељ г. Владета Драгутиновић.

Инсценација „Избирачице“

Овде сад бележимо сценографске напоре г. Миомира ДЕНИЋА, изврсног сликара нашег Позоришта, који је с великим љубављу пришао инсценаторском послу Трифковићеве комедије. Он вели:

„Коста Трифковић, писац „Избирачице“, припада прелазном добу између романтизма и реализма. Он је даван на нашој сцени пре двадесет година у једном потпуно реалистичком декору. И као та кав имао је већ онда успеха. 1936 године, у заједници с тадашњим и садашњим редитељем овога комада г. Владетом Драгутиновићем поставио сам „Избирачицу“ као испитну претставу Глумачке школе. Том приликом нисмо имали никаквих материјалних могућности да дамо нешто трајније, па смо инсценацију

Г. Миомир Денић
сценограф „Избирачице“

извели захваљујући донекле богатом фундусу који је Позориште тада имало. Инсценација је овом приликом била диктована материјалом, тј. постојећим кулисама; то је, како ми у позоришту кажемо, била „комбинована инсценација“.

„Данас, радећи инсценацију „Избирачице“, почeo сам њену обраду, у сагласности с редитељем, на једној стилизији, визуелној основи. Недостатак материјала диктовао нам је потребу да прибегнемо решењу стилизације с тиме да, оперишући само стилизованим фрагментима, делујемо импресивно бојом и флексама. Прва и трећа слика су ентеријери решени у једном плавом миљеу од завеса у којима су архитектонски фрагменти симетрично распоређени, с бидермајерским намештајем који има за циљ да подвуче миље

онога доба у коме се одигравала „Избирачица“. — Други чин је пред једном барокном кућом, с једним салетлом и геометрички постављеним цбуновима и оградама који су такође рађени у импресивном и наивном контрасту боја тако да боја даје тон и време same слике.

„Уложио сам сав свој труд и све своје познавање позоришне технике да ово наше

српско дело изведем на поменутом основу стилизације, а да самим тим не занемарим све оне елементе који су били носиоци седамдесетих година прошлог столећа у пречанским крајевима. Већ сам декор диктује и проблем осветљења. Тако ће београдска публика имати прилике да ужива у једном декору који на таквом основу још није постављен.“

У знану српске драматике

Обнова „Подвале“ од Милована Ђ. Глишића

— Разговори с редитељем г. М. Васићем и сценографом г. А. Вербицким —

Изврсна Глишићева комедија „Подвала“ била је, у новој режији, у новом декору и руку одређена за другу полови-

ну јануара. Тако је „Српска сцена“ већ у свом осмотру броју (стр. 249—253) донела по требне биографске и библио-

Ананије Вебрицки, Декор II чина „Подвале“

(Фото: „Срп. сцена“)

графске податке о Миловану Глишићу, затим књижевну и позоришну анализу његових двеју комедија с мотивима из српског села, као и неколико напомена о режији и инсценацији „Подвале“. Изненадна смрт редитеља ове комедије поч. Душана Раденковића, као и знатно ограничење електричног осветљења онемогућили су фиксирани датум ове свестране обнове. Пошто су се прилике сад нормализовале, „Подвала“ ће ускоро изићи пред нашу публику у сасвим новом изгледу: ова обнова има потпун карактер премијере. Редитељски посао пок. Раденковића с љубављу је преузeo г. Михаило ВАСИЋ, секретар Управе, који у Глишићевој комедији игра, уједно, једну од главних улога, сеоског зеленаша Вула Пупавца.

Г. Михаило Васић
редитељ „Подвале“
(Фото: „Срп. сцена“)

Г. Драгољуб Гошић
ранији редитељ „Подвале“
(Фото: „Срп. сцена“)

Сценографско решење, „Подвале“ дао је г. А. ВЕРБИЦКИ, наш одлични сликар великог позоришног искуства и знатне сценографске ерудиције.

Режија „Подела“

О режији и игри сундоловача у „Подвали“ вели редитељ г. Михаило Васић: „Подвала“ је у току последњих двадесет година приказивана више пута на београдској позорници. Режију комада водио је г. Драгољуб Гошић, који се сада налази у заробљеништву. У његовом отсуству, режију је преузео поч. Душан Раденковић. Али његовом смрћу мени је пало у дужност да наставим њихов посао. Ја сам се држао поставке Гошићеве, које се уосталом придржавао и поч. Раденковић. То је чинио највише из

разлога тога што је добар део тумача улога био остао исти. Нешу игра и овом приликом г. Александар ЗЛАТКОВИЋ, који је ту улогу и раније тумачио. Исто тако, од старих извођача треба истаћи и г-ђу Ану ПАРАНОС, која игра улогу Стане, и г. Јован АНТОНИЈЕВИЋ, који игра улогу Живана. Поред њих, од старих судоловача су ту и г-ђа Милица ХАЦИЋ и г.г. Никола ЈОВАНОВИЋ, Велимир БОШКОВИЋ и ја. Моју улогу играо је, док је овај комад приказиван још у Луксору, поч. Никола Гошић. Ја сам ту улогу преузео пре више од десет година, јер се сматрало да је Гошић за њу био мало престар. Али у „Подвали“ има и нових тумача. Улогу Нере играју три наше глумице: г-џа Милева БОШЊАКОВИЋ, Софија НЕШИЋ-ПЕРИЋ и Лепосава ПЕТРОВИЋ. Г-џа Бошњаковић, истина, играла је ову улогу и раније, али г-ђе Перић и Петровић потпуно су нове. Исто тако нове су и г-џа Мира ТОДОРОВИЋ, која игра Милку, и г-џа Љубица СЕКУЛИЋ, која игра Драгу. — Улогу Петка, коју је увек играо поч. Раденковић, сада тумачи г. Сима ИЛИЋ. Учитеља Ранка даје г. Реља ЂУРИЋ, а Видака и Драгића имају г.г. Јован НИКОЛИЋ и Милорад ИГЊАТОВИЋ. — Верујем да ће комад имати великог успеха. И раније је увек добро примљен од наше публике. Није незанимљиво додати да је неколико пута приказиван за сељаке. Реакција њихова била је врло карактеристична: гласно су тражили да Пупавац буде кажњен. Занимљивости

приредбе свакако да ће до-принети и учешће г. Велибора СТАРЧИЋА, члана Уметничког позоришта, који ће као гост алтернирати улогу Неше, „приватног адвоката“.

Г. Ананије Вербицки
сценограф „Подвале“
(Фото: „Срп. сцена“)

Инсценација

Г. Ананије ВЕРБИЦКИ дугогодишњи је сценограф нашег Позоришта. Као најуспелије биле су запажене његове инсценације „Немање“, „Кир Јање“, „Нокондирене тикве“, „Писма“, „Среће А.Д.“ и опере „Лакме“. Он вели да су га српско-византиске и српско-турске сликарске традиције навеле на мисао да народне комаде треба тумачити реалистички. Поред тога, данашња публика, коју представља већим делом омладина, није до-вольно упућена у симболе и апстракције уметничких форми. Уколико наша машта и

фактори стварности буду више повезани у уметнички доживљај, утолико ће наш успех бити осигурањи. О инсценацији „Подвале“ г. Вербицки вели још ово:

„Подвала“ је пример типичне српске класичне књижевности где се на сликовит уметнички начин приказују позитивне и негативне стране човечје душе. Заплет, развиће и завршетак комедије изведені

су с пуним разумевањем позоришног заната и са потпуним познавањем позоришних традиција друге половине 19 века, кад су се кроз смех осећале сузе. У „Подвали“ су изведени у главним улогама најкарактеристичнији типови различних друштвених слојева ондашњег паланачког друштва. Стога даровито писано дело Глишићево претставља и данас актуелан позоришни комад.“

Биографије наших уметника

А) ДРАМА

Г. Владета Драгутиновић

Г. Владета Драгутиновић, редитељ „Избирачице“, рођен је у Београду 1893. г. Реалку је свршио у Београду, а Драмску школу Laudner-Dollet у Паризу (1918/19). Почеко је да глуми у Београду у сезони 1911/12. Прва рона била му је Бошко у „Станоју Главашу“. У току од скоро тридесет година активног рада у Позоришту, г. Драгутиновић је креирао огроман број улога, највише из савременог салонског репертоара. Али, поред тога, г. Драгутиновић је играо и велики низ улога из комада који су постали класични. Треба истаћи нарочито креације његовог Ромеа („Ромео и Јулија“), Едмунда („Краљ Лир“), Армана Дивала („Госпођа с камелијама“), Маркиза Приолу у истоименом комаду, Војника („Гроб незнаног јунака“). У неколико махова, приликом свечаних манифестација, креирао је неколико улога и на француском језику у Паризу и у Београду.

Г. Владета Драгутиновић
(Фото: „Срп. сцена“)

ба истаћи његов рад са Жемијем чијим је режијама присуствовао са великим коришћу; затим његово дружење са трупом Питоef чији су му шефови Жорж и Лудмила били и-

стовремено и учитељи и пријатељи; најзад, повремени код Лиње-Поа, знаменитог оснивача и шефа позоришта Л'Евр, заступника чисто уметничких смерова у позоришној уметности. — Г. Драгутиновић је познат и као одличан преводилац с француског језика. Наше читаоце неће изненадити појединост да је г. Драгутиновић до сада превео тачно 101 комад с француског језика, од којих је већину режирао, а у многима и играо главне role.

— Г. Драгутиновић почeo је да режира 1933. године. Прва режија била му је „Свадбени лет“. — „Избирачицу“ је г. Драгутиновић режирао једном пре пет година, као испитну претставу Глумачке школе у којој је био наставник стилова глуме. — Г. Драгутиновић је један од најпожртвованijих кивати најлепше резултате.

Б) ОПЕРА

Г. Крста Ивић

Г. Крста Ивић, рођен је у Гламочу, у Босни, 1897. године, у кући старе угледне босанске трговачке породице. Конзерваторијум је свршио у Бечу 1926. године. Затим је студирао у Напуљу (од 1927. до 1929. године) приватно код тенора де Лучија. — Дебитирао је 1926. године у Београдској опери као Ленски у опери „Евгеније Оњегин“. Био је ангажован у Теплицу, Брну, Плауену и Љубљани. Од 1931. године члан је Београдске опере. — Гостовао је у Софији, Прагу, Бечу (Државна опера) итд. — Г. Ивић је креирао већи број најзначајнијих оперских партија. Поменимо Отела, Радамеса („Аида“), Дуку („Риголето“), Ри-

Г. Крста Ивић

наших позоришних људи. Одличан глумац салонског репертоара, врло широког позоришног и општег образовања, солидан зналац страних језика, искусан преводилац, г. Драгутиновић је, кроз тридесет протеклих година, својим свакодневним и преданим радом, доприносио да позориште и глума постану основице наше опште културе. Када се буде говорило о нашој позоришној делатности за протеклих двадесет година, објективни посматрач мораће да г. Драгутиновићу одреди завидно место. Г. Драгутиновић је још увек свеж и оран за посао, и није можда претерано рећи да су године у којима сад дела управо најбоље године његовог рада. Од његове оданости Позоришту, ми можемо само оче-

карда („Маскенбал“), Алвара („Моћ судбине“), Манрика („Трубадур“), Каварадосија („Тоска“), Рудолфа („Боеми“), Пикертона („Мадам Бетерфлај“) Калафа („Турандот“), Лескоа („Манон Леско“), Шенијеа („Андре Шение“), Фауста („Фауст“), Хозеа („Кармен“), Каниа („Бајацо“), Турида („Кавалерија рустикана“), Хермана („Пикова дама“), Владимира („Кнез Игор“), Самозванца („Борис Годунов“), Ерика („Холанђанин луталица“). Затим партије из Римског Корсакова, Сметане, Јаначека, Коњовића, Зајца, Одака, Готова.

В) БАЛЕТ

Г-ца Нада Аранђеловић

Г-ца Нада Аранђеловић рођена је у Београду, где је и магистрирала. Почела је да учи код г-ђе Пољакове, затим је провела у Паризу скоро три године студирајући код г-ђе Кшесинске и код г-ђе Егоро-ве. 1938 вратила се у Отаџбину, али није добила ангажман. Гостовала је том приликом у Народном позоришту у „Лабудовом језеру“. За чланицу Београдског балета примљена је тек прошле године. За ово кратко време није успела да покаже велики репертоар због општих прилика у којима се налазило наше Позориште за последњу годину дана. Играла је ипак у „Лабудовом језеру“, „Фаусту“ и у неким мањим

стварима. — Са својом сестром Анђом, која је такође балерина, гостовала је, пре повратка у своју земљу, у Холандији, Белгији, Луксембургу и Јужној Француској. Г-ца Аранђеловић нарочито истиче заслуге своје сестре за своје школовање и усавршавање; благодарећи њеној пожртвованости, она је остварила велики пут од првих почетака до уметничке зрелости. Иако врло млада, г-ца Аранђеловић је велика нада нашега Балета. Са г-ђом Бошковић и г-ђом Васиљевом, она је носилац главних улога у Београдском балету. Од њеног развоја и рада очекују се најлепши плодови.

Пошто је у Београду поново уведено и преко дана редовно електрично осветљење, наше позориште је у могућности да, као и раније, даје своје поподневне претставе један час раније него досад. Отсад, од 2 марта, све претставе, драмске, оперске и балетске, почињу тачно у 16 часова (4 часа после подне).

ца. — Г. Ивић се с муком пробијао кроз живот. Био је сиромашног стања а није имао никакве стипендије. Успео је ипак да вољом и трудом оствари своје жеље. За протеклих десет година г. Ивић је певао на београдској и на другим позорницама с највећим успехом један широк репертоар. Он је из генерације оно мало људи који су одмах после прошлог рата узели да стварају наш оперски кадар. Данас, он је један од најугледнијих чланова наше Опере и један од најпознатијих наших оперских певача.

Премијере, обнове, репризе

А) ДРАМА

Г. Александар Цветковић
игра улогу Жана у комедији „Сто
милиона долара“
(Фото: „Срп. сцена“)

Почетком овога месеца нормализовани су услови неопходни за успешан рад Српског народног позоришта. Електрична струја, које је дуже времена било само у одређене сате, поново је успостављена преко целога дана. Тиме је омогућено редовно и нормално увежбавање комада.

Прва премијера која ће изићи после „Избирачице“ биће „Сто милиона долара“ од одличног немачког драматичара Ханса Кубијера. Ова комедија, писана са много талента, имаће за главног тумача нашу одличну глумицу г-ђу Надежду РИЗНИЋ (Амелија). Г-ђа Ризнић, као што ће се наши гледаоци сетити, није, због несретног избора репертоара, дуже времена имала прилике да тумачи коју од већих улога. Њено отсуство с позорнице било је запажено с више страна, а протести су се чули и од публике која је волела њену даровиту игру. По-

ред г-ђе Ризнић, ова комедија има још неколико наших истакнутих чланова за своје тумаче. Тако улогу Мадлен игра г-ђа Невенка УРБАНОВА, а улогу Ренара, важну безмало колико и улога Амелије, тумачи наш драмски првак г. Миливоје ЖИВАНОВИЋ, док улоге Андреја и Жана имају г. Божидар ДРНИЋ и Александар ЦВЕТКОВИЋ. Осим њих, у комаду игра и г. Милан ПОПОВИЋ, наш млади даровити глумац, чије је учешће запажено у неколико наших последњих премијера. Г. Јован НИКОЛИЋ тумачи улогу префекта полиције. Режија овога комада повећана је г. Јовану ГЕЦУ, истакнутом прваку. Декор за овај комад спремио је г. Миомир ДЕНИЋ, наш одлични сценограф.

„Све саме лагарије“ од Ханса Швајкарта режира г. Владета ДРАГУ-

Г. Јурије Љ. Ракитин
режира трагедију „Отело“
(Фото: „Срп. сцена“)

ТИНОВИЋ. Улогу фон Дера игра г. Павле БОГАТИНЧЕВИЋ. Гарде г-ђа Дара МИЛОШЕВИЋ, Елизабете г-ђа Деса ДУГАЛИЋ, а Џоане Шредер г-ђа Невенка УРБАНОВА. Улога д-ра Алгиса поверена је г. Божидару ДР-НИЋУ. Остале улоге имају г-ђа Загорка ДУШАНОВИЋ [Лина], г-ђа Матилда МИЛОСАВЉЕВИЋ [Бетина], г-џа Мира ТОДОРОВИЋ [г-ђа из уредништва] и г.г. Јован НИКОЛИЋ [д-р Шпицкетер], Мирко МИЛИСАВЉЕВИЋ [Теобалд], Миливоје ПОПОВИЋ-МАВИД [Миксер] и Драг. ГО-СТУШКИ [Пол].

Од нарочитог је интереса припрема Шекспировог „Отела“ у режији г. Јурија Лвовића РАКИТИНА. Улогу Отела спремају, у алтернацији г.г. Миливоје ЖИВАНОВИЋ и Сима ИЛИЋ, а улогу Јага г.г. Александар

ЗЛАТКОВИЋ и Велибор СТАРЧИЋ к.., Дездемона је г-ђа Дара МИЛОШЕВИЋ. Остале улоге имају г-ђа Ирена ЈОВАНОВИЋ [Емилија] и Невенка МИКУЛИЋ [Бјанка] и г.г. Фран НОВАКОВИЋ [дужд Млетачки], Божка НИКОЛИЋ [Брабанцио], Воја ЈОВАНОВИЋ [Лодовико], Милорад ДУШАНОВИЋ [Монтано], Миливоје ПОПОВИЋ-Мавид [Грацијано], Милан ПОПОВИЋ [Родриго], Велимир БОШКОВИЋ [сенатор], Милан ЖИВКОВИЋ [племић], Милорад ИГЊАТОВИЋ [слуга, будалина], Будимир БРАДОЊИЋ [свирач]. Улогу Касија алтернирају г.г. Реља ЂУРИЋ и Драг. ГО-СТУШКИ.

Треба забележити да ће се ускоро прићи обнови и Станковићеве „Коштане“ са музиком г. Петра КРСТИЋА.

Б) ОПЕРА

У опери се интензивно спремају „Боеми“ од ПУЧИНИЈА. Диригује г. Освалд БУХОЛЦ к. г. Режира г. Никола ЦВЕЈИЋ-ВЛАДИН. Декоре спрема г. Миомир ДЕНИЋ, а нацрте за костиме даје г-ђа Милица БАБИЋ-ЈОВАНОВИЋ. Партију Рудолфа певају у алтернацији г.г. Владета ПОПОВИЋ и Крста ИВИЋ, Шонара г.г. Станоје ЈАНКОВИЋ и Јован СТЕФАНОВИЋ-КУРСУЛА, Марсела г. Никола ЦВЕЈИЋ-ВЛАДИН и Станоје ЈАНКОВИЋ, Беноа г. Александар ТУЦАКОВИЋ и Бранко ПИВНИЧКИ. Колина пева г. Жарко ЦВЕЈИЋ. Партију Мими певају у алтернацији г-ђе Злата ЂУНЂЕВАЦ и Анита МЕЗЕ, Мизете г-ђе Бојка КОНСТАНТИНОВА и Нада СТАЈИЋ. Парпињола пева г. Драги ДИМИТРИЈЕВИЋ, Алсиндора г. Драги ПЕТРОВИЋ, а Сержана г. Андреја БАРАЊИКОВ.

Г. Освалд Бухолц
диригише оперу „Боеми“ од Пучинија
(Фото: „Срп. сцена“)

„Тартиф“ на београдској позорници

„Тартиф“ је извођен три пута на београдској позорници: први пут 1873, други пут 1920 и трећи пут 1942 године. Размак између првог и другог извођења био је, као што се види, четрдесет и седам, а између другог и трећег двадесет и две године. Комад је, према томе, играни у три потпуно различите поделе и режије.

Најмање података имамо о првом извођењу. Малетићева „Грађа за историју Српског народног позоришта у Београду“ (1884) доноси опширенју анализу комада и примедбе пишчеве о комаду, али не даје ни један податак који би био стварна грађа: ни имена извођача, ни име редитеља, ни техничке услове под којима је комад изведен, ни реакцију јавног мнења, ни податке о посети по-

јединих претстава. Из једног, каснијег, послератног текста може се сазнати да је насловну улогу играо Томаш Јовановић. Али то није доволјно. Поред Тартифа, који, ако хоћете, и није најглавнија роля, постоје улоге Оргона и Дорине које комаду дају пуни значај. Имена извођача тих улога ми не знамо. Малетић, истински, даје списак свих чланова тадашње трупе, а трупа није била најрочито бројна. Поред Алексе Бачванског, који је био и редитељ, и више редитеља нису извођачи, у састав трупе улазили су Милка Грցурова, Мара Ђорђевићка, Коларовић и Коларовићка, Цветић и Цветићка, Рајковић и Рајковићка, Бошњаковић и Бошњаковићка, Лугумерски и његова жена, Стојановић, К. Ђорђевић, Ва-са Поповић, Евица Грցурова, Весо-

Једна сцена из „Тартифа“ 1920 године.

Режија Михаила Исаиловића

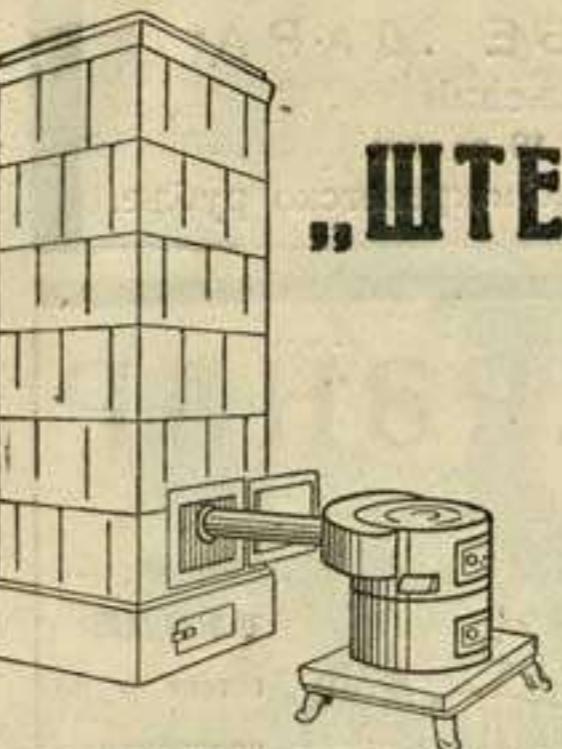
С лева на десно: г. Веснић (Валерије), г-ђа Р. Луковић (Маријана), г. Златковић (Дамис), Марија Поповић (г-ђа Пернел), г-ђа Арсеновић (Елмира), Пера Добриновић (Оргон), г-ђа Стокић (Дорина), г. В. Стевановић (Чиновник-полицијац), Михаило Исаиловић (Тартиф).

Г. Страхиња Петровић
у улози Тартифа

вићка, Анастасијевић, Станишић, Јоксић. Ко је од ове господе и дама носио остале роле? То би се могло дознати кад би се прегледале новине онога времена; тренутно, то није лако учинити. Али се зато могу навести неки други подаци. Премијера је донела 355.60 динара, али репризе те године није уопште било. Позориште је, ускоро, 10 јуна, због дугова, затворено — и отворено је тек годину дана касније, 7 марта 1874. У новој ери, „Тартиф“ је поново приказан тек 1 новембра. Њего-

ва срећа пред тадашњом публиком изгледа доста несигурна. Приказан 1 новембра 1874, комад је поново даван кроз две године, 28 априла 1876. Затим настаје једна пауза од шест година [19 марта 1882], којој следи друга пауза од пет година [29 октобар 1887], па две од по две године [4 март 1889 и 12 новембар 1891 године]. У размаку од осамнаест година, „Тартиф“ је приказан укупно седам пута. Не може се рећи да је то превелика срећа за комад. — Ни цифре прихода не говоре на-

„ШТЕД“

Пантентна пријава бр. Р. 628/41

МАЛА ПЕЋ ЗА ШТЕДЉИВО КУВАЊЕ И ГРЕЈАЊЕ

„ШТЕД“ смањује на 65% потрошњу огревног материјала. „ШТЕД“ се ложи разним отпцима дрва, каменог угља, лигнита, ликалита, ћумура, хартије и тд. „ШТЕД“ даје одмах топлоту — при потпаливању ватре. „ШТЕД“ је облепљен шамот-магнезитом услед чега задржава топлоту као мала керамичка пећ. „ШТЕД“ је најбоља преносна пећ, јер се лако преноси из куће после скуваних јела у остале просторије и у њима продужава загревање истих. „ШТЕД“ не може да откаже ни у ком случају. Савршено функционише било сама сачунком, било у вези са шпоретом, каљевом или ма којом гвозденом пећи. „ШТЕД“ је малена по облику, а силна у дејству — незаменљива и ненакнадљива пећ, јер заиста тако мало троши, да је и незната количина огревног материјала довољна за потребе данашњиц.

„ШТЕД“ брже кува и боље греје.

ШТЕД

ШТЕД Вам штеди зими леши
ШТЕД ће свако заволеши.
ШТЕД и јело брзо скува,
ШТЕД Вас греје с'љуском дрвом!

„ШТЕД“ стаје Динара 363.—

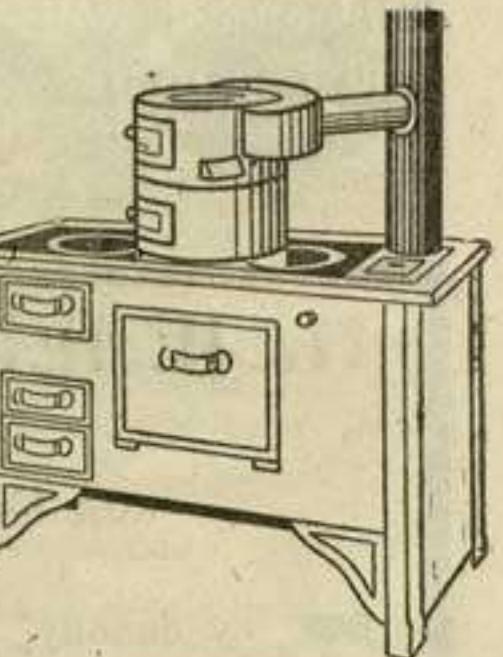
Гвожђарским радњама у
Србији и Банату за

„ШТЕД“

додељује искључива за-
ступства

Генерална продаја

Аврам Филиповић и Брат
Београд, Кр. Александра 12

ШТЕД

БУНДЕ, КАПУТЕ, МАНТИЛЕ, ХАЉИНЕ, КОСТИМЕ
и БЛУЗЕ као и ДЕЧЈЕ КАПУТЕ и ХАЉИНИЦЕ
добићете најповољније код

Конфекције „ИВАЛА“

ТИХОМИР М. ГАЈИЋ
Београд, Поенкареова — 24

УРЕДИТЕ

Ваш стан, вилу, кућу и
дужан

код АТЕЉЕ-А за
унутрашњу архитектуру
фирме

Радивоје М. Тодорица

Космајска — 35

НЕ ЗАБОРАВИТЕ
да антикварска радња „ОЛИМПИЈА“
све купује и најбоље плаћа.

Све што имате — донесите.

НЕДЕЉКО Т. НИКОЛИЋ

„Олимпија“

Београд Кр. Александра—44

Г-ца Мира Тодоровић
игра у алтернацији улогу Дорине
у комедији „Тартиф“
(Фото: „Срп. сцена“)

рочното у прилог комада. 1876 године тај је приход износио 86,80 динара, 1882 године 71,70 динара. Касније године показују, истина, известан пораст: 1887 година даје 276,50, 1889 година 359,60, а 1891 година 415,90 динара. Ако се води рачуна о приходу из 1873, само последње две године показују веће суме.¹⁾

Даван у овако великим размацима, комад је морао бити подложен и другим променама. Врло је вероватно да су извођачи мењани, или да су мењани бар појединци. Ми смо малочас поменули податак који вели да је Тартифа тумачио Тоша Јовановић. Али да ли је то било на првој претстави или касније, ми не знамо. Исто тако, има један податак и о Милораду Гавриловићу као носиоцу главне улоге. То би могло бити тек из касније епохе: 1889 или 1891 године. Приликом тих промена морало је бити и поновних увежбавања, а свакако и промена других роля. Које су те промене и какве природе, ми, при садашњем стању наших библиотека, не можемо рећи.

Добри и честити Малетић при састављању своје Грађе није мислио да ће подаци ове природе бити корисни каснијим читаоцима. Али је

¹⁾ За ове податке дuguјемо захвалност г. Ж. Петровићу.

зато дао анализу текста која је, као и анализе других познатијих дела, била непотребна овој иначе дебелој књизи. Анализа Милетићева интересантна је само уколико бележи реакцију човека тога времена. Малетић је код „Тартифа“, као уосталом толике друге, изненадио крај комада. Молијеров *deus ex machina*, полициски чиновник, који, у име краља, расплиће ствар, није задовољио Малетића, као ни многе друге пре и после њега. „Шта је ово?“ пита Малетић. „Какав је то краљ, који све, као Бог, дознаје и проницава. Краљ НЕ СМЕ знати и оно, ШТО МИ из целог дела не видимо, како је до тога дошло, па макар имао и две круне на глави.“ Примедба је исправна, али она показује да Малетић није знао за историју „Тартифа“, нити епоху у којој је Молијер живео; иначе би му расплет, ма колико био противан драматским захтевима, био разумљив. Затим, опет исправно, Малетић замера што се о

Г-ђа Јоланда Ганић-Ђуричић
игра у алтернацији улогу Елмире
у комедији „Тартиф“
(Фото: „Срп. сцена“)

Једна сцена из садашњег „Тартифа“

С лева на десно: г-ца Спирidonовић [Маријана], г. Милан Поповић [Да-
мис] и г. Јован Гећ [Оргон].

(Фото: Роглић, Београд)

Тартифу говори уместо да се види Тартиф „у радњи“. „Све је то требало вештом радњом ПОКАЗАТИ, а не причати“. Опаска је тачна, али и најбољи драматичари прелазе у приповедање, нарочито писци идејних комада. А Молијер је, овим делом, један од таквих писаца. Ту снага мисли иде често на штету радње. — Дорина, по Малетићу, говори са својим господарем и сувише слободно, „па се и вредљивим речима служи“.

И овде Малетић показује непознавање епохе и Молијеровог дела: идејни значај слуга и служавки у Молијеровим делима и њихов утицај на друштво и будуће писце. Не треба заборавити да су Молијерове слуге и слушкиње претци Бомаршевог Фигара, који је родитељ француске револуције и декларације о човековим правима.

Обнова „Тартифа“ на београдској позорници 1920 године има особит

значај. Београдско позориште почело је радити одмах после рата под тешким околностима. Преставе су спремане на брзу руку, без довољне припреме ни опреме. „Тартиф“ је прва озбиљнија премијера овога времена. Комад је режирао Михаило Исаиловић, који је играо и насловну улогу. Оргона је тумачио Петар Добриновић, Дорину Жанка Стокић, а Клеанта Драги Гошић. Елмиру је играла Теодора Арсеновић, Маријану Роксанду Луковић, Дамиса Александар Златковић, Валера Владета Драгутиновић. Како је комад прошао? Г. В. Живојиновић, данашњи редитељ „Тартифа“ и тадашњи позоришни критичар, саопштио је у дневнику „Епоха“ (број од 22 октобра), одмах после премијере комада, своје утиске. За њега, интерес тога вечера био је двогуб. „Један што смо после тако много времена имали да видимо једну класичну комедију Молијерову у новој и доброј опреми, и новој и пажљивој режији; друго што смо поред ново ангажованог редитеља г. Исаиловића имали да видимо и ново ангажованог глумца г. Исаиловића и да проценимо користи које од овог ангажовања може имати наша позорница у једном и другом погледу.“ Г. Живојиновић налази да су оба интереса била „повољно задовољена“. „Ми смо доиста, наставља критичар, у „Тартифу“ добили једну претставу лепо спремљену и тако пажљиво израђену у појединостима, да је у скоро потпуно одржан континуитет који даје пуну целину. Ово је била једна од претстава у којима је свака епизода пажљиво израђена и у којој се скоро ни за једног учесника не може речи да је подбацио.“ У претстави је, наравно, било и омашки. Приказивач не жели да у њих улази цепидлачки, и додаје, да поред малих отступања и непотпуности у нијансама, изазваних грани-

цама моћи појединых учесника, гра-
ницама тако схватљивим, не треба пропустити да „поред г-ђе Стокиће која је несумњиво била врло добра и г. Добриновића који ретко може да подбаци, не поменемо г-ђу Бековићу која се доиста лепо држала у својој улози и дала неколико убедљивих и сигурних сцена.“

Г. Андреја Милићевић
преводилац „Тартифа“

1873 и 1920 „Тартиф“ је игран у прозном преводу Јована Ђорђевића, некадашњег драматурга Београдског позоришта. Приликом трећег извођења, ове године, „Тартиф“ се игра у преводу у стиху г. Андреје Милићевића. При доношењу суда о квалитету садашње претставе треба водити рачуна и о овој појединостима. Комади у стиху спремају се и играју много теже. Напор, према томе, данашњих извођача већи је но њихових претходника. То, уосталом, одговара и линији културног развоја нашега народа и његовог позоришта.

С. А. Ј.

О Стерији

Ускоро ће почети на нашој сцени сремање „КИР ЈАЊЕ“, најбоље комедије Јована Стерије Поповића. Као што је познато, ово дело носи класично обележје: њиме је српској комедиографији ударен трајан и солидан основ.

Поводом нашег поновног постављања ове сјајне комедије, у потпуној новој режији и опреми, објављујемо на свом месту студију г. Боривоја Јевтића, директора драме нашег Позоришта, која обухвата анализу „Кир Јање“ и „Београда некад и сад“, такође једне изврсне Стеријине комедије. Студија је, иначе, намењена новом издању ових двеју Стеријиних комедија које треба да се објаве у колекцији „Српска књига“ (Издавачко и прометно А. Д. „Југоисток“ у Београду).

Биографија, библиографија

Стерија, један од најбољих српских писаца XIX века, рођен је у Вршцу, 1806. г. Ту је био адвокат све до 1840. г. Те године прелази у Србију где живи до 1848. Његова делатност у Србији врло је плодна. У свакој области, у којој ради, Стерија ради ствари од великог значаја. Поред изванредно плодне књижевне делатности, нарочито драматске, он живахно сучелује и у организовању српских просветних установа и просветног живота уопште. Своју књижевну делатност почиње романом, у романтичном духу Милована Видаковића („Бој на Косову“), затим сатиричном критичком романтизма („Роман без романа“). Са двадесет година даје прву драму. Пише најпре трагедију, с мотивима из српске историје и народне песме: „Смрт Стефана Дечанског“, „Владисав“, „Лахаи“, „Милош Обилић“, и др. Изразиту књижевну физиономију добија као комедиограф. У српској књижевној критици упоређиван је с Молијером, у чијој је традицији писао комедију карактера и комедију нарави. У овој области најбољи су му „Тврдица“ („Кир Јања“), „Београд некад и сад“, „Покондирена тиква“ и „Родољубци“. Пред крај живота, измучен и уморан, он пише у свом Вршцу, где је умро 1856. г., песимиличку књигу стихова „Даворије“. Бавио се и писањем духовитих епиграма. Његове научне студије односе се, углавном, на српски језик. Најзад, покретач је и сарадник Друштва српске словесности, даје идеју о оснивању српског музеја, израђује закон о настави.

*

Феномен Стерија

Кад је, 4. децембра 1841. г. по старом календару, приказана прва позоришна претстава у Београду, српска престоница није имала у то време ни праве позоришне зграде, ни професионалних глумача, али је имала свога првог позоришног писца и цео његов репертоар у коме се прозне комедије разних врста изменjuју с историским трагедијама у стиху. Носилац тог репертоара је Стерија, и стога је разумљиво што је ова претстава

обележена једним његовим комадом, његовом историском трагедијом „Смрт Стефана Дечанског“. Својим позоришним темама из српског народног живота, историским и савременим, он је младо српско позориште приближио врло брзо широким српским масама. То је био неоспорно велики задатак, улога „најделикатнија и најтежа у време нашег препорочаја“ коју је Стерија, по речима Тихомира Остојића, „сјајно извео“.¹⁾

Овај случај, посматран културно-историски, остаје чудо. Тако зрео писац као што је Стерија долази, по правилу, на завршетку једне засићене позоришне епохе, као што позориште као синтетичан род главних уметничких облика настаје у пуној културној зрелости једног народа. Марина Држића даје Дубровник на врхунцу свога политичког, привредног и културног живота. Молијер, који долази готово стотину година после Држића, има већ унапред спремљено позоришно тле, и практично и теориски. Осим развијеног позоришног живота у Паризу, Молијер застиче тамо и богату позоришну теорију која је Аристотелове фрагменте о комедији подробно разрадила и расправила. Босие, писац „Максима и рефлексија о комедији“, Молијеров је савременик. Ни Шекспир не долази као изненађење, без претходника у драматици и без позоришта у средини у којој се јавља. А Лесинг пише своје позориште усред једног бујног цветања немачког театра и пошто је претходно до подобности проучио античко позориште, на челу са Софоклом. Сви су они, дакле, имали угледе, обрасце и поуке, поврху још и једну културну средину која је знала шта је позориште и с пажњом га негovala — све оно што Стерија није имао. Па ипак он, благодарећи бесумње и својим знатним културним основима и своме претходном позоришном таленту, иде напред, и иде пре српског позоришта, пре српске књижевности и српског друштва уопште.

1830. г. пише Стерија своју прву комедију (у две слике) „Лажа и паралажа“, и одмах, тим својим првим кораком, улази у област најтежег и најбољег рода комедије, у комедију карактера“, вели Павле Поповић.²⁾ Дајући, 1837., „Тврдицу“, он је већ зрео и завршен позоришни писац који се извесним квалитетима свога дара може, готово, „мерити с Молијером“. „Ако је Стерија“, вели даље исти књижевни историчар, „замилио свога тврдицу с мање величине него Молијер, он га је на многим mestima извео с вештином која (није претерано рећи) не уступа Молијеровој“.

То су, одиста, крупне речи. После Стерије, који је за наш позоришни репертоар и нашу позоришну културу заслужан толико колико Вук за нови српски језик, могло је и смело је доћи српско позориште.

„Тврдица“ или „Кир Јања“

Прво издање Стеријина „Кир Јање“ штампано је у Пешти, 1837. Предговор овом издању писао је „сочинитељ“ у Вршцу, „месецу Септемврија.“ Комедија је штампана под овим насловом: ТВРДИЦА, шаљиво позориште

¹⁾ Тихомир Остојић, О Јовану Стерији Поповићу, Летопис Матице Српске, 1906, св. 241, стр. 22.

²⁾ Павле Поповић, Расправе и чланци: Српска драма у XIX веку, I, Комедија. Српска књижевна задруга, Београд, 1939, стр. 174 и д.

у три дејства, состављено од ЈОАНА С. ПОПОВИЧА. (Der Geitzhals, orig. Lustspiel). Друго издање изшло је одмах наредне године, овај пут у Новом Саду. Оно се знатно разликује од првога. Писац га је, како сам вели у „Предговору к другом издањију“, „с једним лицем умножио, но с отим мислим, да се делу ништа није шкодило.“ Ново лице је Кир Дима. Али има и других измена: првом чину су додане две сцене, трећем једна (завршна, седма). Доцније издање Браће Поповића у Панчеву, најпопуларније, претставља комбинацију првог и другог издања, али „више... него што би требало.“¹⁾

Првом изању написао је Стерија „предисловије“ које је, по извесним својим тврђењима, и данас актуелно. Да би написао „Тврдицу“, кога је „тврдо обећао“ своме пријатељу доктору Пекаровићу, Стерија је, болестан, слабих очију, слабог „состава... целог воопште тела мога“, оптерећен крупном и одговорном дужношћу начелника Министарства просвете у младој Србији, морао „часове красти, и к сочиненију овога дела посвећивати.“ Он се тиме не хвалише. Овим признањем не користи се он као исприком за извесне недостатке у својој комедији. Стерија то наводи највише стога „да се види какве је наша литература среће.“ Код нас је писац, размишља Стерија, присиљен да „све сile ума свога“ обраћа на „приватна дела“, док књижевности може да посвети „само часове одохновенија“, време које би требало да употреби за свој лични одмор. А ипак, књижевност је ствар опште природе, она се „воопште целог народа тиче“. Под оваквим изгледима не треба ишчекивати дела нарочите вредности. Прилике у српском народу у Стеријино време такве су да нема писца који би се осмелио да књижевно стварање прихвати као професију: тај би „лако... до нужде и хлеба жељката дошао.“ Писац се теши да је тако, у овај трен, и код много културнијих народа, код Енглеза например („Бутлер, који је, при свем класицитету свога дивног сочиненија Hudibras, управо од глади скапати морао“). Рационалиста по природи, критичан дух до скептицизма, Стерија је на овом месту говорио о стварима пред собом и поред себе. Да је имао дар прорицања, он би могао рећи да се књижевне прилике српског народа неће знатније изменити ни стотину година дошлије.

„Тврдица“ је, као што је познато, писан седам година после „Лаже и парадаже“ (1830). У то време Стерија је већ био почeo да улази у проблеме савременог српског живота. Остављајући по страни патетични декор народне поезије, у којој је тражио мотиве за своја романтична надахнућа, и историју која је тек настала, Стерија је са системом прилазио прилично опорој критици једног малограђанској друштва у коме је одрастао, и које је, стога, добро познавао. Ову његову социјалну критику прихватиће радознало баш они које је он критиковao с толико опорости: војвођанско грађанско друштво које је у изобиљу имало драматичних примера тврдичлука, рачунских бракова, помодарства и неразумне охолости, лажног родољубља, погрешног васпитања. У предговору другом издању „Тврдице“, писац с поносом истиче да је ово његово дело „имало срећу такво благоволеније код... читатеља наћи“ да су се сви примерци, преостали од претплате („пренумерације“), „у правом смислу речи разграбили.“ Али је потражња непрестано велика — отуд и

¹⁾ Драгутин Костић, Предговор Драматским списима Јована Ст. Поповића. Српска књижевна задруга, књига II, Београд, 1903, стр. VI¹.

Стерија

(Фото: „Срп. сцена“)

друго издање у току једне једине године, случај којим се не могу похвалити ни најпопуларнији савремени српски писци!

У чему треба тражити успех ове инсценисане социјалне критике Стеријине? У предговору првом издању писац вели да ми немамо уопште „число комедија“ које би читаоцу или гледаоцу могле да разглеле „часове му брига и домашних незгода“, које би биле у могућности да га „на зевање“ не натерају. Али тај тип комедије чисте ситуације, комедије „раскопчаног дугмета“, како би рекао Нушић, један од најревноснијих позоришних последника Стеријиних, није лежао у природи овога меланхоличног и скептичног человека. Он одмах додаје: За онога који „уши сличати има“, комедије какав је „Тврдица“ послужиће и као врело праве науке о животу, оне ће једној позоришној публици у настанку „науку живљења“ „придодати“. То је већ цео програм једног разумног и даровитог писца који своју средину посматра отворених очију, и цела једна морална тенденција у исти мањ: шибањем порока служити њиховом поправљању.

Прве критике „Нир Јање“

Међутим, успех Стеријин код „читатеља или гледатеља“ није истоветан с његовим успехом код критике, односно код просвећених кругова његовог доба. Писцу се приговарало да је теме својих комедија позајмљивао из стране књижевности; рекло му се чак да те позајмице „прелазе допуштене међе“, да су то просте књижевне краје, нарочито из Молијера („Српске Новине“, „Новине Читалишта Београдског“, 1848). Јован Скерлић приказује, у предговору трећој књизи Драматских списа Стеријиних¹⁾, борбе које је Стерија водио са својим критичарима да би одбранио оригиналност својих дела. За „Тврдицу“, например, писао је др. Милован Спасић, тада, 1846, „управитељ основних училишта Књажевства Србског“, да је превод с немачког. Живећи у једној малој друштвеној средини која је тек почињала своја прва културна потврђивања, Стерија је, природно, био присиљен да реагира на произвољна тврђења Милована Спасића који је, узгред речено, забележен у нашој књижевној историји једино по овоме свом спору с нашим првим оригиналним комедиографом. Стерија је, у једном ЈАВНОМ ПОЗИВУ, захтевао од свог критичара да документарно докаже плагијат „Тврдице“. Он се обавезује да ће Спасићу „платити 100 талира, ако докаже крађу“; јошт сву срамоту ове краје примам“, вели огорчени писац коме су, као културном човеку, изгледали крајње нечасни овакви полемички манири једног доктора — критичара. Стерија се није зауставио само на овоме ЈАВНОМ ПОЗИВУ. Он ће ускоро, у сатири „Судбина једног разума“, једној врло живој „шаљivoј игри у два дејства“, наћи прилике да каже своје мишљење о карактеру и типу свога критичара, доктора Милоззна Спасића. Он га слика у лицу безименог Доктора философије, главне личности ове шаљиве игре. У уводу овој игри он отворено саопштава да је Доктор философије израстао из „сложене“ личности д-ра Милована Спасића, иначе врло замршеног писца уџбеника. И још једном се, и врло ауторитативно, осврће на вредност и значење својих комедија: „Ја сам пак ову књигу („Судбину једног разума“) на свет највише зато ставио, да умножим књижевство наше с једном оригиналном комедијом, јер ћемо ми имати доста превода и подражанија туђији драматични дела, а подлини, као што је Тврдица и Судбина разума, која се не могу на туђији језик превести, мало; прем да је г. др. Спасић до тог знања дошо, да је и Тврдицу за превод с немачког огласио, но доказати није мого.“

„Судбином једног разума“ Стерија је дефинитивно скинуо с дневног реда питање оригиналности својих комедија, нарочито „Тврдице“.

Значај „Нир Јање“

Појава „Тврдице“ не претставља само прекретницу у Стеријином драмском стварању; ова комедија значи, у исти мах, и датум у нашој новој драматици: она је, уствари, почиње и подједно, изразитог обележаја. Случај Стеријин утолико је занимљиви што ми у његово време немамо уопште правог позоришта које би једном драмском писцу могло да послужи као практична школа. Стерија се као драмски писац учио на страним делима. Међутим, његово чисто сценско знање и осећање произилазе из његове прирођене драматичарске даровитости: он га је носио у својој крви.

¹⁾ Српска књижевна задруга, Београд, 1909, стр. 6 до 10.

Међутим, успех Стеријин код „читатеља или гледатеља“ није истоветан с његовим успехом код критике, односно код просвећених кругова његовог доба. Писцу се приговарало да је теме својих комедија позајмљивао из стране књижевности; рекло му се чак да те позајмице „прелазе допуштене међе“, да су то просте књижевне краје, нарочито из Молијера („Српске Новине“, „Новине Читалишта Београдског“, 1848). Јован Скерлић приказује, у предговору трећој књизи Драматских списа Стеријиних¹⁾, борбе које је Стерија водио са својим критичарима да би одбранио оригиналност својих дела. За „Тврдицу“, например, писао је др. Милован Спасић, тада, 1846, „управитељ основних училишта Књажевства Србског“, да је превод с немачког. Живећи у једној малој друштвеној средини која је тек почињала своја прва културна потврђивања, Стерија је, природно, био присиљен да реагира на произвољна тврђења Милована Спасића који је, узгред речено, забележен у нашој књижевној историји једино по овоме свом спору с нашим првим оригиналним комедиографом. Стерија је, у једном ЈАВНОМ ПОЗИВУ, захтевао од свог критичара да документарно докаже плагијат „Тврдице“. Он се обавезује да ће Спасићу „платити 100 талира, ако докаже крађу“; јошт сву срамоту ове краје примам“, вели огорчени писац коме су, као културном човеку, изгледали крајње нечасни овакви полемички манири једног доктора — критичара. Стерија се није зауставио само на овоме ЈАВНОМ ПОЗИВУ. Он ће ускоро, у сатири „Судбина једног разума“, једној врло живој „шаљivoј игри у два дејства“, наћи прилике да каже своје мишљење о карактеру и типу свога критичара, доктора Милоззна Спасића. Он га слика у лицу безименог Доктора философије, главне личности ове шаљиве игре. У уводу овој игри он отворено саопштава да је Доктор философије израстао из „сложене“ личности д-ра Милована Спасића, иначе врло замршеног писца уџбеника. И још једном се, и врло ауторитативно, осврће на вредност и значење својих комедија: „Ја сам пак ову књигу („Судбину једног разума“) на свет највише зато ставио, да умножим књижевство наше с једном оригиналном комедијом, јер ћемо ми имати доста превода и подражанија туђији драматични дела, а подлини, као што је Тврдица и Судбина разума, која се не могу на туђији језик превести, мало; прем да је г. др. Спасић до тог знања дошо, да је и Тврдицу за превод с немачког огласио, но доказати није мого.“

Претходници Стеријини у драми не остављају за собом традиција; о њиховој „оригиналности“ излишно је говорити. Емануел Козачински, који је, 1733, написао трагедију о Урошу V, није Србин. Емануел Јанковић, који се јавља пред конац XVIII столећа, преводилац је страних текстова, или њихов трудољубиви прерађивач. „Отац српског театра“, Јоаким Вујић, први наш професионални позоришни радник, најзанимљији је српска позоришна личност почетком XIX века, ограничава се, као и Јанковић, на преводе и прераде нарочито немачких текстова. Вујићеве прераде одговарају духу тадашње мало образоване српске публике: то су лакрдије без много заплета, или недвосмислени комади с педагошком тенденцијом на завршетку која се намеће сама од себе, или „тргателне“, тужне повести којима је циљ да утичу на савест нове српске буржоазије, културно примитивне. Ново доба српске историје, доскора толико бурно, још нема свога правог писца; друштвени покрети су у зачетку да би могли привући на се пажњу једног социјалног хроничара који је, у исти мах, и даровит књижевни стваралац. Позоришта, које је најачи културни фактор и културни пропагатор у широким масама, још нема. Вујићеви покушаји професионалног театра задуго немају настављача. Издајући „Тврдицу“ први пут, Стерија се, с правом, тужи на наш недостатак позоришта као професионалне установе. У Предговору првом издању, он вели да је већ време „да се и код нас театри заведу“. Позоришни човек по нагону, Стерија зна да је главна и најупечатљивија апелација једног позоришног комада на „гледатеље“, не на „читатеље“.

Тек тридесетих година прошлог столећа почиње живљи, ПРАВИ период наше драматике. Напреднији омладинци, васпитани на страним универзитетима, даје маха живахнијем књижевном струјању у нашој средини. Драма добија оригиналнији вид: млади Стеван Стевановић, Лаза Лазаревић, Јован Хаџић. Међу њима је и Стерија, песник и писац трагедија, дошлије први српски комедиограф, први оригинални и одиста даровити посматрач наших социјалних и моралних страсти, први немилостиви анатом наших порока који је уз дар посматрања донео и врло сложени дар доброг познаваоца сцене.

Стеријино књижевно место

Место Стеријино у нашој књижевној историји, и, понаособ, у нашој драмској књижевности, обележено је врло видно. Ми ћемо се задржати на неколико новијих оцена које су у једном сагласне: писац „Тврдице“ је неоспорно даровит позоришни писац; он добро осећа сцену; он уме да успостави присан додир с позоришном публиком. Тако Стерији припада, у широкој области нашег позоришног живота, одлично место првог српског драмског писца који је имао успеха, али, у исти мах, и почасни „ранг“ ствараоца и васпитача наше прве позоришне публике. То место и тај ранг не мењају се знатније ни данас. Стерија се још увек игра. „Тврдица“ је и данас актуелан, актуелне су и друге неке његове комедије. Оне, с глумачке тачке гледишта, служе индивидуалним глумачким способностима да се у пуној мери засите у овом или оном између многоbroјних и разноврсних Стеријиних комедиографских типова који су прешли међе локалних друштвених обавеза. Али и савремени редитељ, потпуно понесен модерним сценским схватањима, налази у Стеријиној комедији много благородног материјала за инвентивне инсце-

нације. Најзад, Стерија интересује и савременог драмског писца. Његова сатирична слика „Београд некад и сад“, у основу свом конзервативно супротстављена новим и напредним струјањима у младом српском друштву нашла је успелог последника у нашем највише играном комедиографу последњих четрдесет година — у Браниславу Нушићу. Нушић је усвојио не само наслов ове Стеријине сатире, него и његов драмски план оштрих размимонлажења између стarih и младих, између очева и деце. У прологу своје сатире, Нушић чак изводи Стерију на сцену као активно лице да нагласи присну везу између његове и своје комедије.

(Свршетак у идућој свесци).

БОРИВОЈЕ ЈЕВТИЋ

Позоришне белешке

Наша позоришта у заробљеништву. — Београдско „Коло“ (бр. 8 од 21 фебруара о. г.) објављује божићни програм Офлага ВД Офенбург код Бадена. Из њега се види колику пажњу посвећују наши заробљеници неговању српске позоришне и музичке уметности која их веже с родним крајем. Овај врло занимљив програм обухвата време од Бадњег дана до трећег дана Божића (од 5 до 8 јануара о. г.). Поред јутарњих верских обреда, сви празнички дани посвећени су оживљавању сећања на српску књижевност и српску музику. Позоришни комади такође су добро заступани. Од српских песника рецитован је Алекса Шантић са „Претпразничким вечером“, док је о дејству поезије говорио капетан г. М. Богдановић. Неки официри читали су, поред тога, своје стихове и своје приповетке. Од позоришних ствари изведена је сцена Бадњег вечера из „Горског вијенца“, „Сумњиво лице“ од Нушића (после и поновљено) и оригиналан скет поручника Б. Бацкића „Бадњидански цумбус“. Од наших композитора извођени су Маринковић, Мокрањац (Друга руковац) и В. Мали. Певане су и духовне композиције, народне песме, извођене балетске игре. Извођачи су хор, оркестар (народни и уметнички) и балетска

группа „Бодљикаве жице“. Од страних композитора на програму су били заступани Бокерини, Шуберт, Јингер, Новачек и Книман. „Коло“ наводи и имена музичких и позоришних извођача. Тако су сцену из „Горског вијенца“ тумачили: Игумана Стефана поручник М. Веселиновић (играо и српског писара Жику у „Сумњивом лицу“), Владику Данила п.поручник М. Станојевић, војводу Батрића капетан Н. Николић. У „Сумњивом лицу“ били су тумачи главних улога: Српског капетана Јеротија играо је п.поручник Ђ. Петровић, његову жену Анђеју п.поручник Д. Димовић, њихову кћер Марицу поручник В. Милановић, Виђу поручник М. Влајић, Милосава капетан Н. Николић (војвода Батрић у „Горском вијенцу“).

Позоришни живот у Финској. — У познатом берлинском часопису „Ди Бине“ (св. 17 од 7 септембра 1942) даје Фридрих Егке из Хелсинкија занимљив преглед финског позоришног живота. Он вели да је позориште жива традиција финског народа, да му оно лежи у крви. Финска данас има близу 100 сталних позоришта и око 1000 аматерских и дилетанских (говори се чак да се тај број пење до 6000!). Оштрих граница између ове две врсте позоришта нема. Често ни стална позоришта, изузимајући стручну

управу, немају више од три до четири професионална глумца. Остало су све аматери који преко дана обављају своја редовна звања. У сваком случају, ова позоришта су живе задруге с којима се могу до поноћи вршити пробе неког комада. Сретства нису у питању; гажа још мање. Па ипак, претставе су увек на сигурној уметничкој висини да изгледа као да се овде ради о професионалним и позоришно веома икусним људима, иако су то у ствари само аматери. У радничким и студентским позориштима често је само шеф стручан позоришни човек. Уза све, ова позоришта дају зими сваки месец по једну премијеру, док лети играју под ведрим небом. Разуме се, репертоар је често лак и ведар, али у току сваке сезоне прикаже се и нека „велика“ ствар која се игра по неколико пута.

Иако данас у Финској има неколико школа за глумачки подмладак, ипак су многи професионални глумци дошли с аматерских позорница. То је, вели Егке, један одиста здрав пут: прави глумац ће избити и преко аматерске сцене, док ће аматер, ако не успе, и даље остати веран своме насушном звању.

У погледу репертоара, аматерска позоришта играју исте комаде које и стална позоришта. За оне аматерске сцене, које немају стручних вођа, приређују се практични позоришни течајеви. Пошто фински живот нема нарочитих промена, аматерске позорнице врше велику васпитну улогу. Отуд се може с правом говорити о живој, општој позоришној култури у Финској.

Посета је увек велика. Репертоар сталних позоришта садржи поред домаћих и добар број страних дела. У сезони 1940/41 највећи успех је имао „Учитељ“ дубоког и скептичног норвешког драматичара Арна Гарборга. Режију овог дела во-

дио је Еина Калима, редитељ Народног позоришта у Хелсинкију. У тој сезони прославио је 25-годишњицу глумачког рада Аку Корхонен, најпопуларнија финска глумачка личност која је нарочито у Паньоловом „Топазу“ дала пуну меру свога сјајног хумора и дубоких људских осећања. Од оригиналних финских дела најдубље су деловале „Младе жене на Нискавуорију“ од Терванееса, пандан и код нас познатим „Женама на Нискавуорију“ од финске списатељице Вуолијоки. Запажена је, затим, Лесингова „Мина од Барнхелма“.

Народно позориште у Хелсинкију, главно финско позориште, има две позорнице и стоји под управом Арви Кивимаје. Од свога постања није имало веће посете као у прошлој сезони. Овде су највећи успех имале „Забаве једне царице“ од немачког песника Макса Даутендаја (режија Аине Лайнен, иначе чувене глумице), затим „Пријатељи“ од италијанског писца Дарија Никодемија и „Породица Маркурел“ од Хјалмара Бергмана. У Опери, чији је директор проф. О. Соини, извођена су дела од Вагнера, Моцарта, Вердија и Јакова Готовца („Еро с онога свијета“), затим домаћа финска опера „Јуха“ од Л. Мадетоје. И Балет је на великој уметничкој висини. Од домаћих балетских композитора истиче се Ернест Пињу.

„Записи о савременој књижевности“. — У 43 броју „Донауцајтунга“ од 21 фебруара о. г. објављује Карл Х. Бихнер низ својих пластично поентираних мисли о савременој књижевности. Пре свега, њега занима питање да ли савремена трагедија треба да се роди из нордиско-германске суштине, или да се обнови на основу утврђених античких облика. Занимљиво је да савремена немачка позоришта играју засад комаде који су инспирисани античким мотивима, или чак

преносе у новим преводима стара грчка дела. Већим делом су то историске драме, комедије и трагедије: „Ахил међу женама”, „Трећи из Рима”, „Свадба у Сикији”, „Ифигенија из Делфија”, „Цезар”, „Аријадна”. Све су то лица и дogađaji из грчке и римске историје и митологије, лица из песничке маште, обучена у класичне одеће. Да ли је ово, пита Бихнер, кроз ова антикизирана драмска дела, навештавање једне нове ренесансне антике? Или савремени драматичари траже у античким мотивима мотиве који одговарају садашњици? Или је то, просто, бекство из садашњице која није у могућности да реши проблеме наших дана? Можда се овде ради само о присвајању туђих примера који су прешли у наивку. Немачки дух дао је, например, баш у тој линији, виртуозних доказа. Такав је цео други немачки хуманизам. Да није то нормално враћање истих феномена који припремају долазак особених песничких, позоришних, а можда и драматуршко-историског процеса?

У вези с овим питањима потразава Бихнер и питање светске књижевности које је још Гете набацио. По њему, Немци би требало да се осврну мало и на стране књижевности и да из њих присвоје оно што је добро и мајсторски писано. Он је то и примером показивао. Исту мисао прихватио је, неколико година доцније, и Леополд Ранке,

чувени историчар, писац „Историје српске револуције“. Према и првом и другом мишљењу, светска књижевност није хаотична мешавина свих могућих књижевности, него збирка уметнички најбољих песмотора који достојно представљају културне народе, њихов дух, њихов карактер, њихов начин мишљења, њихова расположења и њихов животни став.

По мишљењу Карла Бихнера, ми се поново налазимо у епохи светске књижевности. Немачка је, још раније, претходила овој епохи, али је често, у циљу што ближег упознавања са страним народима, представила и таква страна дела која су испод просечног уметничког нивоа. По питању народне поезије, међутим, она је дала збирке које су од светског значаја: ту је садржано све што има класичну форму и праву националну садржину, и што ванвременски продубљује оно што је општечовечанско.

Укратко, светска књижевност треба да буде нека врста пантеона оригиналних дела која су егземпларна у националном смислу. У замену за овај гигантски подухват, Немци траже, вели Бихнер, да се и остали народи упознају с највишим облицима немачког стваралачког духа. То су правилне измене духовних добара које ће дати као резултат сазнање да су народи нашег континента судбински везани једни за друге.

Позоришна хроника

БЕОГРАДСКА:

— У суботу, 28. фебруара о. г., обележен је у Београду Дан књиге низом свечаности у којима су узељи учешћа претставници српске духовне елите. Пре подне тог дана одржан је свечан помен умрлим српским научницима, књижевници-

ма, књижарима и штампарима који су уз огромне напоре и, често, велике личне жртве изграђивали и продубљивали српску националну мисао. На гробовима великих просветитеља српских Вука Каракића и Доситеја Обрадовића, који леже у порти Саборне цркве, одржан је

кратак помен. После помена говорио је Министар просвете г. Велибор Јонић. Он је нагласио да је основу српске духовне независности обезбедио Вук Каракић који је српску усмену књижевност — овај јединствени резултат самониклог схватања света и живота које су дале широке српске масе — овековечио путем књиге. Само, та духовна независност била је доцније пољујана страним утицајима и елементима који су српски стваралачки дух беспоштедно експлоатисали у личну корист. Убудуће, да би се спасао српски народ, потребно је поново се враћати српском начину мишљења и осећања. То је претешки и невероватно одговорни задатак садашњих и будућих српских писаца. — Поподне истог дана одржана је свечана академија на Коларчевом универзитету. На академији је говорио књижевник и помоћник Министра просвете г. Вл. Велмар-Јанковић. Говорећи о историској мисији српског народа, он је нагласио да је најсушна потреба српске данашњице да успостави изгубљену везу с предводницима српске стваралачке духовности: они су једини у могућности да нам кажу „реч окрепљења, правац пута и правило вере“. После г. Јанковића говорио је о српским писцима књижевник г. Сима Пандуровић, а о судбини српске књиге начелник Министарства просвете г. Владимир Вујић. У академији је узео учешћа и хор Првог српског певачког друштва које је отпевало неколико духовних композиција.

— 20. фебруара изведен је, у оквиру симфониског концерта Радио-Београд којим је дириговао г. Освалд Бухолц, београдској позоришној публици добро познати диригент наше Опере, концерт за флауту и оркестар, оп. 71, од г. Петра Стојановића, уваженог српског композитора и професора музичке А-

кадемије у Београду. Изведенено дело има три става: алгеро, анданте и алгеро (рондо). Оно је писано у чисто симфонском стилу. Флаути су дате соло-партије, али се субјект мења дијалозима снажних партија оркестра. Први став, ритмички веома тежак, иде у пет четвртина. Као флаутиста фунгирао је г. Јосип Хапшид, наш најбољи флаутиста. Он је имао прилике да покаже овога пута све богатство свога инструмента и своје велико техничко искуство. Београдска музичка критика изразила се веома похвално о овом симфониском делу г. Стојановића и његовом успешном музичком извођењу.

— 26. фебруара приказало је уметничко позориште на Коларчевом универзитету „Развој српске комедије“, у оквиру прегледа српске уметности који ово агилно Позориште има у своме овогодишњем репертоарском плану. Изведена је једна сцена из Стеријине комедије „Београд некад и сад“, актовка „Честитам“ од Косте Трифковића, једна сцена из Глишићеве комедије „Два цванци“ и завршна сцена из Нушићеве комедије „Свет“. На овај начин синтетично је обухваћено развиће српске комедије.

— Поводом 161-годишњице од смрти Готхолда Ефрајима Лесинга, великог немачког драматурга, филозофа, песника, естетичара и позоришног и књижевног критичара одржao је у Београду 28. фебруара, у малој дворани Коларчевог универзитета, предавање г. Д-р Рајнхолд Босман, лектор Немачке академије при овдашњем Немачком научном институту. Он је обухватио целокупну личност великог писца који је немачку књижевност ослободио француског утицаја и, подједно, створио немачку националну драму. Ослободивши се Молијеровог утицаја, Лесинг је 1757. године дао „Мис Сару Самсон“.

ла је готово годину дана само са професором и тек после овог студија дебитирала је као Анда. Успех је био огроман. Од тада су долазили успеси један за другим. У Берлину, у Опернхаузу, била је стални члан, и ту је имала прилике да добије за партнere најбоље певаче. Доцније је много гостовала у Шведској и Холандији. И Београд је имао прилике да је чује прошле године у марту, на концерту Београдске филхармоније, и да се диви њеној јединственој уметности и њеном дивном гласу. Што се тиче г-ђе Бугариновић, она је београдској публици довољно позната да би је требало нарочито приказивати. — Врло је вероватно да ће и г-џа Илић и г-ђа Бугариновић ускоро гостовати на нашој оперској сцени".

Мишљења публике о нашем Позоришту. — Управа нашег Позоришта добија из публике многа писма у којима се изражавају топле симпатије данашњим напорима нашег уметничког ансамбла. Овде цитирајмо одломке из једног карактеристичног писма које је управнику г. Јовану Поповићу упутио г. инж. Ранислав М. Аврамовић, министар саобраћаја у пензији: „...Ретко задовољство сам имао, гледајући 6 о. м. комад „Бидо“ у нашем Народном позоришту. Игра је била, с малим изузетком, готово савршена. Изванредно су се уживели у своје улоге и својом савршеном глумом дали им израза г. Милорад Игњатовић, г-ђа Миљева Бошњаковић и г-џа Љубица Секулић. Г. Игњатовић, у врло тешкој и неблагодарној улози Максима, створио је својом

уметничком игром, која је била од срца и искрена, у ствари главног јунака комада, чему је дала израза и сама слушалачка публика. Идем тако далеко да ми се чини да би се нешто и сам писац, поч. Јанко Веселиновић, да је тог вечера присуствовао давању овог свог позоришног дела и посматрао игру г. Игњатовића, заиста поклебао: да ли је дао добар назив „Бидо“ и, вероватно би му дао наслов „Максим“. Верујем да младом уметнику претстоји лепа будућност. — Иначе, у вези с давањем „Бида“, хоћу нарочито да нагласим да сте у том комаду нашли врло леп избор, да га публика свесрдно прима и враћа се своме Српству..."

Матине модерног балета Студија Смиљане Мандукић. — Г-ђа Смиљана Мандукић, која већ неколико година са завидним успехом води свој Студио модерног балета (ритмичких игара), приређује у Српском народном позоришту у недељу, 22 марта, у 10,30 часова, велики матине модерног балета, којом ће приликом изаћи пред публику већи број нових чланица њеног Студија. На програму су уметничке игре по музici Шуберта, Глука, Регера, Грига, Дебисија и других чувених композитора. — Интересантност ове приредбе г-ђе Мандукић која је својим Студијом сваке године изазвала оправдано интересовање критике и публике, биће повећано и тиме што ће се овога пута први пут појавити као играчице и две омиљене младе драмске уметнице: г-ђа Капиталина Ерић-Апостоловић и г-џа Олга Спирidonовић.

Уредник и одговорни уредник: Боривоје Јевтић, књиж. референт Народног позоришта (Франкопанова, 16/II десно).

Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.

Штампа „ЛУЧ“, Краљице Наталије 100. — Београд.

ГУМЕНА ЧАРАПА

ФЛОРО-ЛАСТЕКС

толико је танка, да се не види ни под најтанијом чарапом, притисак равномеран је уздуж целе ноге, ноги се лако и неосетно, може се прати као и свилена чарапа.

Најуспешније се примењује: код проширења вена, код тромбо-флебитиса, и код отока ногу и чланкова.

Највеће стовариште свих врста гумених чарапа, за чланкове, до колена и преко колена.

„САНИТАС“

Кр. Милана 26 до хотела „Лондон“
(преко пута Винаре Колић).

ДУШАН МАГАРАШЕВИЋ

ОВЛ. ЕЛЕКТРО-ИНСТАЛАТЕРСКА

РАДЊА

Београд, Вука Каракића ул. бр. 7а

СТОЛАРСКО-МАШИНСКА
РАДИОНИЦА

„ВРАЧАДР“

БОРИСАВ С. МИЛОЈКОВИЋ

Делиградска — 25

Имамо на стоваришту комплетно и модерно израђених спаваћих соба од ораховине и јасеновине као и све врсте канцеларијског намештаја.

Сопствена прворазредна израда. Примамо поруџбине свих врста намештаја као и уређаје Вила, Хотела и т. д.

M.G.S.

ЕЛЕКТР. РЕШО-и, ПЕЋИ, АУСТЕРИ И ЛАМПЕ
стилске, лампе савијајуће у сваком положају за писаће
и цртаће столове, Све сопств. производ. Кр. Милана бб

ДАМЕ!

пре него што купите: МАНТИЛ, ХАЉИНУ и БЛУЗУ, посетите
специјалну радњу „АВАЛА“ Т. ГАЗИЋА. Поењкареова 24.

Атеље

МИДЕРА и ПРСЛУКА!

»Graziosa«

Највећи избор у материјалу.

Књ. Љубице — 8

Тел. 28-228

Како патиште од

Добија се у апотекама, парфимеријама и колонијалним радњама.

Депо: БЕОГРАД — ВОСАНСКА 60.
Одобрен С.Бр. 1572/41.**Магловити дани**

Оглес рег. под С. бр. 23679 од 26-XII-1941

ВЛАСНИЦИМА
радио-апарата
(сачувавајте овај оглес)

Све радио-апарате оправљам у Вашој кући. Оставити Вашу
адресу (напишите је још код куће) код фирме Кукулидес и Са-
келариједес, или ме позвовите тел. 41-163.

Преглед наплаћујем 70.— дин. Ј. ТОДОСИЋ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

У БЕОГРАДУ

У среду, 18 марта 1942 године

У долини Мораве

Балет у седам слика, музика од Светомира Настасијевића

Режија и хореографија А. Жуковског.

Диригент Dr. Ханс Хернер, као гост

ЛИЦА

Девојка Јања Васиљева
Момак Анатолије Жуковски*I слика. Јутро у пољу.**II слика. Леатри.*

Гђе И. Васиљева, Корбе, Кушнарова, Костић.

III слика. Сумрак на води.

Река Морава. Балетски ансамбл.

*IV слика. Игра — Жешва.*Гђе: Акинфијева, Јанош, Језершек, Колесникова, Корбе,
Кушнарова, Максимова, Стефановић,
Торбица.

г.г. Крстић, Ержен, Тарновски, Лебедев, Парлић, Барши.

V слика. Порушен град.

Гуслари: О. Гребеншчиков, Мирниј, Илић.

Краљевић Марко	г. Доброхотов
Муса Кесеција	г. Шпадијер
Мина од Костура	г. Руњанин
Југ Богдан	г. Станишић
Мајка Југовића	гђа Воробјева
Милош Војновић	г. Доброхотов
Паж	гђа Ивашченко
Роксандра девојка	гца Колесникова
Латинске принцезе	гђе Језершек, Максимова
<i>VI слика. Чесма крај пуша.</i>	
Косовка Девојка	гца И. Васиљева
Просјак	г. Крстић
Хајдук	г. Барши
Млада	гца Стефановић
Младожења	г. Ержен

*VII слика. Врзино коло.*Гђе Акинфијева, Верешчагина, Воробјева,
Шамрајевска, Пиноци.
г.г. Дриндаревић, Антић, Мирниј, Руњанин.

Сав већ из радионице Матић, Кнез Михајлова 17/1

Кнез Михајлова 29

ЗА МЛАДЕНЦЕПРОДАЗа СЛИКА
НАЈБОЉИХ УМЕТНИКА

Разгледање бесплатно.

Куповина необавезна.

КУПУЈЕМ СТАРИ ЗЛАТАН ВАРИТдијамантне крупније, брилијантне све величине, златне
зубе, прстене, ланце, сатове. По највишим дневним
ценама плаћа. **БРИЛИЈАНТ**. **БРИЛИЈАНТ** горње предмете процењује тачно и бесплатно а по
желји свакоме процењену вредност исплаћује.**„БРИЛИЈАНТ“** трговина антиквитета
М. Митровића, Ђорђа Вашингтона 6, Бајлон пијаци.**PHILIPS**

РАДИО СЕРВИС

врши оправку апарате

у гаранцију

ПАЛАТА БЕРЗЕ од 8 до 14 час.

 Превоз робе
пресељења
и власничи
магазина
Шпедитер Тома Брдарић
Београд

Карађорђева — 99 Телефон 25-318

ЈОВАН ФРАЈТ-БЕОГРАД
СВЕ МУЗИКАЛИЈЕ (НОТЕ)
И МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Франкопанова ул. бр. 5. Тел. 21-493

**ТРАЖИТЕ НАЈБОЉЕ СРЕДСТВО
ЗА НЕГУ ЗУБА**
КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТ

„НАЦИОНАЛ“ Механичарска радња Божидара ПАНТЕЛИЋА
Дечанска — бр. 8 усл. тел. 25-365

СПЕЦ. ОПРАВЉА: „Национал“ регистер касе и канцелар.
машине свих система.

На балетском часу

Балет у једном чину (две слике) по музци Ј. Ланера и Ј. Штрауса

Режија и хореографија А. Жуковског

Диригент г. Dr. Ханс Хернер, као гост

Флора, талентована ученица

Ира Васиљева

Нарцис, први играч

Милош Ристић

Мајстро Фулетели

Радивоје Крстић

Алеха, његова нећака

Јелена Корбе

Њен партнери

Александар Дорохотов

Асистент школе

Антон Марни

Господин Меценати, импресарио

Владимир Лебедев

Господин Клавикордиус корепетитор

Олег Гребешничков

Клара, почетница

Лидија Ивашченко

Њена мајка

Евгенија Верешчагина

Собарина

Радмила Стефановић

Игре ученица и ученика:

Полка

„Pas de deux“

„Pas de trois“

Мазурка

Арлекини

Велики валијер

гца Корбе и г. Дорохотов
гца И. Васиљева и г. Ристић
гце Колесникова, Костић, Кушнарова
гђе Акинфијева, Језершек, Максимова
г. г. Дорохотов, Ержен, Тарновски
гђа Јанош и г. Парлић.
гђе Акинфијева, Језершек, Колесникова, Костић, Кушнарова, Максимова
г. г. Ержен, Тарновски, Парлић, Барши, Дридаревић, Росијски.

Дешава се средином прошлог столећа у Бечу

Сценограф г. М. Денић

Костими гђе Бабић-Јовановић

Сценариста г. Бањаников

РЕСТОРАН „НОВА СРБИЈА“ Бријанови — 3

препоручује своју првокласну кухињу и пиће са врло умереним
ценама — Свира дажен капела

Ресторатор СЛАВА РУХОНИЋ

ДАМЕ!

Најфиније ФРАНЦУСКЕ ПАРФИМЕ познатих парискских кућа као и
друге специјалитете добићете у:

ПАРФИМЕРИЈИ

у ул. Књегиње Љубице — бр. 4
у пасажу до Lotos—бара

ФИЛАТЕЛИСТИ!

посетите

ТРГОВИНУ МАРАКА

ПЕТРОВИЋ и ОКОЛИЧАЊИ

кн. Љубице—4 пасаж

„МОРАВА“ ЈОРГАНИЦИЈСКА РАДЊА

ВЛАСНИК

МОМЧИЛО В. МЕЂЕДОВИЋ
Добрачина бр. 2

РАСПОЛАЖЕ СА: великом избором готове робе, стручним радницима за израду
и прераду, солидним ценама и услугом.

ПАЖЊА!

ФРИЗЕР ЗА ДАМЕ

„МИЛОШ“

познати специјалиста за природно
БОЈАДИСАЊЕ КОСЕ и ТРАЈНУ
ОНДУЛАЦИЈУ преселио је радију
из Доситијеве — 7 у Доситијеву 4.
Улаз из Југовићеве улице. тел. 22-131

Датум

Репертоар

Понед.

16 Фигарова женевија
Музичка драма у 4 чина

Уторак

16 Смучање на суву
Комедија у три чина

Среда

16 У долини Мораве
Балет у једном чину
16 На балетском часу
Балет у једном чину

Четврт.

16 Избирачица
Комедија у три чина

Петак

16 Подвале
Комедија у осам слика

Субота

16 Тоска
Музичка драма у три чина

Ведеља

10.30 Матине модерног балета
С. Мандукић

22

16 Ћудо
Слика из сеоског живота

ЕСЕНЦИЈЕ ЗА ЛИКЕР

— ROSMARY —

на мало и велико добићете у заступништвима
Апотека код „КРСТА“ — Славија и
парфимерија „ТРИФОЛИУМ“
Кр. Милана — 45

Mazzurka — — Akinfijeva, Jezeršek, Maksimova, Dobrohotov, Tarnovski Eržen
 Harlekin — — Akinfijeva und Parlić
 Der grosse Walzer — Akinfijeva, Jezeršek, Kolesnikova, Kostić, Kušnarova, Maksi-
 mova, Eržen, Tarnovski, Parlić, Barši, Drndarević, Roški
 Die Handlung spielt in der Mitte des vorigen Jahrhunderts in Wien.
 Bühnenbildner M. Denić Kostüme M. Babić-Jovanović
 Szenarist Andreas Baranjikov

IM MORAWATALE

I Bild. Morgen im Felde. Ein Jüngling und ein Mädchen aus dem Morawatale, beide voll Lebensfreude und in Liebe entbrannt, schreiten zusammen dem Leben entgegen. Ihre Liebe ist unter dem Einfluss der Natur. Die Felder des Morawatales sind von den Sonnenstrahlen beleuchtet. Die Sonne geht auf, beide freuen sich darüber und schreiten weiter.

II Bild. Schmetterlinge. Auf einer Heide spielen Schmetterlinge im Fluge. Der Jüngling fängt einen derselben und bricht ihm die Flügel. Das Mädchen rettet ihn durch ihre Liebe. Ein kleines Missverständnis, aber sie schreiten weiter.

III Bild. Abenddämmerung über dem Wasser. Die Wellen singen in ruhigem Rythmus das grosse Lied über das Schicksal des Menschen: Das Mädchen ist bereits ermüdet Sie kennt nicht das Ziel des ununterbrochenen Vorwärtschreitens und Suchens ihres Jünglings. Seine Aufforderungen haben keinen Erfolg und er setzt allein den Weg zum Ziele fort.

IV Bild. Tanz — Ernte. Getreidegarben falten unter den machtvoll geschwungenen Sensen der Mäher. Jünglinge und Mädchen bringen im hellen Glanz der sommerlichen Sonne die Ernte ein. Sodann setzen sie zum Tanz ein. Der Jüngling kommt allein. Er erinnert sich an sein Mädchen und kehrt zurück, um sie zu holen.

V Bild. Die zerstörte Stadt. Der Jüngling und das Mädchen bleiben vor den Türmen und den Befestigungen einer alten serbischen Stadt stehen. Vor ihren Augen schweben Visionen des alten serbischen Ruhmes, der blutgetränkten Schlachtfelder und der Zarenfeierlichkeiten vorüber.

VI Bild. Die Quelle am Wege. Man hört das Rauschen einer einsamen Quelle. Der Jüngling und das Mädchen hören zu. Der kühle Wassersirah erzählt von den Leiden des Mädchens vom Amselfelde, Bettler, vom Hajduken von der Bauernhochzeit. Sie alle sind hier vorübergezogen und die Flur des Lebens verlassen.

VII Bild. Elfentanz. Am Ende ihres Weges geraten der Jüngling und das Mädchen in einen Elfentanz. Sie sind bezaubert, reissen sich jedoch durch die Macht ihrer Liebe los und gehen dem Glück entgegen.

IN DER BALLETTSTUNDE

Am Morgen im Studio des Ballettmeisters Fueteli. Das Zimmermädchen tritt ein, um den Saal zu reinigen. Der Klavierspieler Clavicordius flirtet mit dem Zimmermädchen und gewinnt mit Bonbons ihre Zuneigung. Die eintenden Schüler unterbrechen ihre Idylle. Als letzte kommt Adele, die Nichte des Ballettmeisters, die dieser protegiert, obwohl sie eine schlechte Schülerin ist. Die Übungen beginnen, bei denen Adele sich immer auszeichneten will. Der bekannte Impresario Mecenatti tritt ein, der die besten Kräfte der Schule engagieren will. Maestro Fuetelli schickt alle in die Garderobe, damit Mecenatti nur seine Nichte sehen würde. Er gibt seiner Nichte den Auftrag, ihren Tanz mit ihrem Partner vorzuführen. Mecenatti der meint, dass sie die beste Schülerin sei, unterfertigt mit ihr den Vertrag und tritt ab. Es bleibt die Schülerin Flora und ihr Partner, die den Klavierspieler bitten, ihnen ihren neuen Tanz vorzuspielen. Während die beiden im leeren Saale tanzen, tritt der Impresario Mecenatti ein, der seine Augengläser vergessen hatte. Er sieht dem Tanze der beiden zu, ist begeistert, sieht jedoch ein, dass man ihm nur das schlechteste Paar gezeigt hat. Er beschließt, mit Unterstützung des Zimmermädchen unbemerkt in den Saal zu kommen, um so den Übungen zuzusehen.

Am nächsten Morgen wird dies auch ausgeführt Mecenatti, versteckt zwischen den Kleidern der Ballerinen, schaut der Generalprobe zu. Er sieht ein, wie man ihn betrogen hat. Adele bereitet jedoch ihrem Onkel wegen des Kleides, das man für sie bestimmt hatte einen Skandal. An ihre Stelle tritt die begabte Flora. Mecenatti wird endlich in seinem Versteck entdeckt. Er protestiert, zerrißt den Vertrag mit Adele und engagiert alle, außer Adele. Die ganze Schule verlässt freudig mit dem Impresario den Saal und lässt den verzweifelten Ballettmeister und dessen Nichte zurück.

У ДОЛИНИ МОРАВЕ

1) слика. Јутро у пољу. Момак и Девојка — Моравац и Моравка — пуни животне радости у заједничкој љубави иду кроз живот. Под утицајем природе њихова се љубав развија. Поља Моравске долине обасјана су сунчаним зрацима. Сунце се рађа, момак и девојка се радују сунцу и иду даље.

2) слика. Лепишири. На једном про-
планку лептири се заигравају. Момак ухвати једног лептира и сломије му крило. Девојка га спасава својом љубављу. Један мали неспоразум, али они ипак иду даље.

3) слика. Сумрак на води. Таласи певају у мирном и вечитом ритму песму човекове судбине. Девојка је већ уморна. Она не схвата лутање и тежње њенога момка. Његов позив остаје без успеха, и он иде своме циљу сам.

4) слика. Игра-Жешта. Снопови

зрelog жита падају под ударима младих жетелаца. Младићи и девојке жању у пуној светlosti сунца. Тада се хватају у коло. Момак долazi сам. Сећа се своје девојке и враћа се по њу.

5) слика. Порушен град. Момак и девојка застају пред кулама и бедемима старог српског града. Пред очима им излазе визије старе српске славе, кrvavих мегдана и царских свечаности.

6) слика. Чесма крај пута. Чује се жуборење једне усамљене чесме. Момак и девојка ослушкију. Хладни млауз воде прича о невољама и патњама Косовке Девојке, о просјаку, о хайдуку и о сеоској свадби. Сви су они пролазили овуда свој животни пут.

7) слика. Врзино коло. На крају пута момак и девојка западају у врзино коло. Они су очарани, али се кроз своју љубав отргну и оду путем своје среће.

НА БАЛЕТСКОМ ЧАСУ

Садржина прве слике: Јутро у студију чувеног мајстора балета г. Фулетелија. Улази собарица да почиши дворану. Г. Клавикордиус корепетитор први долази на дужност. Он флертује са собарicom, подмићује је бонбонама и добија њену наклоност. Улазе ѡаци и прекидају његову идилу. Последња као увек, долази Адела, нећака мајстра Фулетелија коју он протежира и поред тога што је она рђава ученица. Почиње час. Прво вежбе код штангле, онда на средини дворане. Адела свима смета и хоће да буде свуда прва. Док се ученици такмиче у виртуозитету, долази Меценати, Меценати, чуveni импресарија који треба да ангажује јајбоље снаге балетске школе. Мајстро отера све у свлачионице и нареди својој нећаки да одигра с партнером своју игру за импресарија. Меценати, мислећи да је то најбоља ученица школе, потписује са њом уговор и одлази. Студио се празни. Клавикордиус скуп-

ља своје ноте и хоће да иде, али једна ученица; Флора, и њен партнер задрже га, молећи да им отсвира нову игру коју су сами спремали. Меценати, који је заборавио своје наочаре, враћа се у студијо и види њихову игру. Он је усхићен, разумео подвалу и решава се да помоћу собарicom сутра потпуно дође на главну пробу.

Садржина друге слике: Идућег јутра све је спремно за пробу. Собарica уводи Меценатија и сакрива га међу хаљине. Он гледа цео дивертисман, целу ревију добрих ученика и ученица и види колико је био преварен. Међутим, Адела направи свом ујаку скандал због хаљине која је за њу одређена. На њено место дође талентована Флора. Меценати је, најзад, откривен у свом скровишту. Он протестише, пепа уговор са Аделом и ангажује све друге осим ње. Цела школа весело одлази са импресаријом, остављајући очајне балетмајсторе и његову нећаку.

SERBISCHES NATIONALTHEATER IN BELGRAD

Tagesvorstellung

Theatergebäude am Vračar

Mittwoch, den 18. März 1942

IM MORAWATALE

Ballett in 7 Bildern nach der Musik von Svetomir Nastasijević
Spielleiter und Choreograph A. Žukovski
Dirigent Herr Dr. Hans Hörner als Guest

Personen

Ein Mädchen	—	—	—	Janja Vasiljeva
Ein Jägling	—	—	—	Anatolije Žukovski
<i>1. Bild. Morgen im Felde.</i>				
<i>2. Bild. Schmetterlinge.</i>				
	I. Vasiljeva, Korbe, Kušnarova, Kostić			
<i>3. Bild. Abenddämmerung am Wasser.</i>				
	Der Morawsfluss das Ballettensemble			
<i>4. Bild. Tanz — Ernte.</i>				
	Akinfijeva, Janoš, Jezeršek, Kolesnikova, Korbe, Kušnarova, Maksimova,			
	Stefanović, Torbica			
	Krstić, Eržen, Tarnovski, Lebedev, Parlić, Barši			
<i>5. Bild. Die zerstörte Stadt.</i>				
	Guslaspieler O. Grebenšjikov, Mirkij, Ilić			
Pridz Marko	—	—	—	Dobrohotov
Musa, ein Raubritter	—	—	—	Špadijer
Mina Kostur	—	—	—	Runjanin
Jug Bogdan	—	—	—	Stanišić
Die Mutter der Jugovići	—	—	—	Vorobjeva
Miloš Vojnović	—	—	—	Dobrohotov
Pagen	—	—	—	Ivaščenko
Roxanda, ein Edelfräulein	—	—	—	Kolesnikova
Lateinische Prinzessinen	—	—	—	Jezeršek, Maksimova
<i>6. Bild. Die Quelle am Wege.</i>				
Das Mädchen vom Amselhelden	—	—	—	Ira Vasiljeva
Ein Bettler	—	—	—	Krstić
Ein Hajduk	—	—	—	Barši
Eine Braut	—	—	—	Stefanović
Ein Bräutigam	—	—	—	Eržen
Hochzeitsgäste				das Ballettensemble
<i>7. Bild. Elftanz.</i>				
	Akinfijeva, Vereščagina, Vorobjeva, Šamrajevska, Piocni,			
	Drndarević, Antić, Mirkij, Runjanin.			

IN DER BALLETTSTUNDE

Ballett in einem Aufzuge (zwei Züder) nach der Musik von Lanner und Johann Strauss
Spielleiter und Choreograph A. Žukovski, Dirigent Herr Dr. Hans Hörner als Guest

Personen

Flora, eine begabte Schülerin	—	—	—	Ira Vasiljeva
Karius, erster Tänzer	—	—	—	Miloš Ristić
Maestro Fuetelli	—	—	—	Radivoje Krstić
Adela, dessen Nichte	—	—	—	Helene Korbe
Ihr Partner	—	—	—	Alexander Dobrohotov
Assistent der Schule	—	—	—	Anton Mirkij
Herr Mecenatti, Impresario	—	—	—	Vladimir Lebedev
Herr Clavicordius, Korrepetitor	—	—	—	Oleg Grebešnjikov
Klara, eine Anfängerin	—	—	—	Lidiya Ivaščenko
Ihre Mutter	—	—	—	Eugenij Vereščagina
Ein Zimmermädchen	—	—	—	Radmila Stefanović
<i>Tänze der Schülerinnen und Schüler:</i>				
Polka	—	—	Korbe und Dobrohotov	
„Pas de deux“	—	—	I. Vasiljeva und Ristić	
„Pas de trois“	—	—	Kolesnikova, Kostić, Kušnarova	

Ново отворена радња
МОДЕРНО РУБЉЕ „ДАРА“
Даринка Велисављевић
Кнез Михаилова ул. — 19 пасаж
Примам на израду мушки, женско и креветско рубље.

СОЛИДНОСТ је основа нашег рада, она је наша најбоља реклами и зато, без нарочите БАРНУМСКЕ реклами, свакодневно **купујемо и про- дајемо:** све врсте намештаја као: комплетне шрезарије, спаваће собе и ставове, ћилиме, шешихе, шиваће и писаће машине, заложнице банака, стари накит, прстења и ланчева. Увек најбоље плаћамо.

Трговина Антиквитете, Кн. Павла 53

ШТАМПИЉЕ-ПЕЧАТЕ-НАГЛСНЕ
ФЛОЧЕ, ЖИГ-ГРАВУРУ,
ЗНАЧКЕ ИЗРАБУЈЕ, МОНОГРАМЕ
БЕОГРАД КНЕЗ МИХАИЛОВА 15

НАЈЕЛЕГАНТИЈЕ ДАМЕ
ОБЛАЧЕ СЕ
код ПАРИСКОГ МАЈСТОРА
у салону: „СИМОН“

С. ПРАДУЛОВИЋ

Пашићева — 4.

КРЗНАР

Крзне
БҮНДЕ
готове и по
поруџбини
најбољег
квалитета и
најмодерни-
јег кроја до-
бићете по
врло повољ-
ним ценама
само код
КРЗНАРА

Ј. Тимотијевића
ВАСИНА УЛ. БР. 15
Оправке
и префазонирања

Лепоту и свежину
одржавајте

Употребом
ПРЕПАРАТА ИЗ ПАРФИМЕРИЈЕ
ГРИФОЛИУМ

КР. МИЛАНА — 45 СЛАВИЈА

АНТИКВИТЕТЕ

УМЕТНИЧКЕ СЛИКЕ

ТЕПИХЕ

СТИЛСКИ И НОВИ
НАМЕШТАЈ

КУПУЈЕ
и
ПРОДАЈЕ

„КОНТИНЕНТАЛ“

Масарикова — 4

СТАНАРИ

КУЋЕВЛАСНИЦИ И
НАДЗОРНИЦИ КУЋА

Најлакше и најбрже издаћете
празне просторије и изабраћете
себи закупца код

МАРЗАН
Биро за издавање станове,
локала и др. просторија
Теразије бр. 1.

Преко нашег бироа имате мо-
гућност да најлакше нађете или
замените стан. Примамо наруџбе.
Услови повољни.

МАРЗАН
Биро за издавање станове,
локала и др. просторија
Теразије бр. 1.

ЗАКУПЦИ:

Локала, магацина, подрума, канцеларија
и др. просторија! Преко нашег бироа најлакше
можете заменити или наћи себи просторије. При-
мамо наруџбе. Услови повољни.

МАРЗАН Биро за издавање станове, локала и др. просторија
Теразије бр. 1.